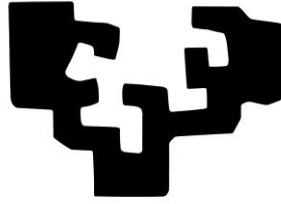


eman ta zabal zazu



Universidad
del País Vasco

Euskal Herriko
Unibertsitatea

GRADU AMAIERAKO LANA

**KLAUSULA SOZIALEN BALIAGARRITASUNA
KONTRATAZIO PUBLIKOAN**

PAULA OSTOLAZA AGUIRRE

Zuzendaria: Eusebio Lasa Altuna

Enpresa eta Ekonomia Fakultatea (Donostia)

2016

Aurkibidea

1. Lanaren laburpen exekutiboa.....	5
2. Sarrera.....	7
2.1. Lanaren aukeraketaren arrazoiak	7
2.2. Lanaren helburuak	7
2.3. Metodologia	8
2.4. Deskribapena	8
3. Lanaren marko teorikoa.....	9
3.1. Zer dira klausula sozialak	9
3.2. Klausula sozialak sortzen dituzten instituzio publikoak	10
3.3. Klausula sozialen araudia	12
3.3.1. Nazioartea, Europar Batasuna eta Espainiako Estatua	12
3.3.2. Euskal Autonomia Erkidegoa: araudia eta adibideak	15
3.4. Klausula sozial motak	20
3.5. Klausula sozialak eta merkatuko lehia librearen arteko gatazka	23
3.6. Etorkizunari begira	24
4. Landa azterketa.....	27
4.1. Ikerketaren azalpena	27
4.2. Emaitzak	27
4.2.1. Zer dira klausula sozialak	27
4.2.2. Administrazio publikoekin erlazioa	29
4.2.3. Klausula sozialei buruz indarrean dagoen legedian, enpresa sozialek egin nahiko lituzketen aldaketak	30
4.2.4. Klausula sozial motak	30
4.2.5. Klausula sozialak eta merkatuko lehia librearen arteko gatazkaren iritzia	31
4.2.6. Etorkizunari begira	32
4.3. Ondorioak	33
5. Ondorio orokorrak eta aurrera begira ikerketa-lerro berriak.....	35

6. Bibliografia.....	37
7. Arautegia.....	39
8. Eranskina.....	41

1. Laburpen exekutiboa

Euskaraz

Lan honen helburu nagusia edo lan honekin aztertu nahi izan da ea benetan klausula sozialak kontratazio publikoan barneratzen diren, hau da, kontratazio publiko bat lortzeko klausula sozialak erabakikorak diren ala ez.

Lan hau bi zati nagusitan banatuta dago, batetik marko teorikoa eta bestetik, landa azterketa. Marko teorikoan, Administrazioaren eta autore ezberdinen irtzia kontuan izanik klausula sozialen deskribapena ematen da, horretarako autore ezberdinen lanak irakurriz eta web orrietako informazioa aztertuz.

Landa azterketan, berriz, errealitatea ezagutu ahal izateko, klausula sozial eta kontratazio publikoari buruz esperientzia duten aspektu sozialeko enpresei, hala nola, Emaús, Gureak eta EHLABE-ri elkarrizketak egin zaizkie eta bertan lortutako informazioa barneratu da.

Aurrez lortutako datuekin ondorioak erakutsiko dira azkenik eta etorkizunari begira ikusten den egoera ere azalduko da.

Gaztelaniaz

El objetivo que con este trabajo se quiere conseguir es analizar si las cláusulas sociales se aplican en la contratación pública, es decir, si para conseguir un contrato público las cláusulas sociales son relevantes o no.

Este trabajo está dividido en dos partes principales, por un lado, el marco teórico y por otro el trabajo de campo. En cuanto al marco teórico, teniendo en cuenta la opinión de la Administración y de algunos autores relevantes, se describen las cláusulas sociales. Para ello analizamos las opiniones de los diferentes autores y demás organismos competentes.

En el trabajo de campo, para poder conocer la realidad, se han realizado entrevistas a dos empresas sociales como Emaús y Gureak y a una entidad social como EHLABE que tienen experiencia contrastada en el campo de las cláusulas sociales y de la contratación pública.

Con toda la información obtenida mostramos las conclusiones y las líneas de actuación de cara al futuro.

2. Sarrera

2.1. Lanaren aukeraketaren arrazoiak

Nahiz eta kontratazio publikoari buruzko araudia aspaldi sortu zen eta gizartearen zati txiki bat aspektu sozialen alde borrokatzen aritu den urte guzti hauetan, gaur egun piskanaka garrantzia handia hartzen ari den gaia da. Gero eta gehiago gara arlo sozialari begiratzen diogunak eta beste hainbat erakundek urte guzti hauetan egin duten lana ekonomia solidario baten alde, ez da alperrikakoa izan. Ez enpresa sozialak bakarrik, ohiko enpresak eta gizartea orokorrean kontzientziazten hasi da gai honek duen garrantziaz eta orain da momentua, informazioa azalera ateratzeko eta errealitatea ezagutzeko.

Pertsonalki, mundu hobeago baten aldeko borroka oso garrantzitsua iruditzen zait. Lan merkatura heltzeko zailtasunak dituzten pertsonen alde, ingurumenaren alde eta antzeko gaien alde lan egiten duten erakunde eta pertsonak ez dute bide erreza eduki urte guzti hauetan, hala ere, ez dute amore eman eta ekonomia kapitalista orokor baten aurka borrokatu dira erabat eskubide sozialak lortzeko asmoz. Hainbat eskubide lortzeaz gain, gizartearen zati handi bat bereganatu eta kontzientziatu dute denon artean lan egin behar dugula.

Bestalde, enpresa merkantilak zer diren eta nola funtzionatzen duten ezin hobeto irakatsi digute, ekonomia kapitalista batean aurrera egiten, baina aspektu sozialeko enpresa eta erakundeei buruz ezer gutxi jakin dugu, baita ekonomia solidarioari buruz ere. Ondorioz, era egokia iruditu zait ekonomiaren beste alderdia ezagutzeko, enpresa sozialen funtzionamendua eta pentsakera ulertzeko eta nire aportazio txiki bat egin ahal izateko informazio hau azalera ateraz.

2.2. Lanaren helburuak

Autore asko daude klausula sozialei buruzko teoria azaltzen dutenak eta Administrazioak ezagutarazi nahi duen informazioa zabaltzen dutenak. Araudi morderoa sortu da Nazioarte mailatik hasita Estatu mailaraino, teorikoki ezin hobeto azaldu eta arautu dute klausula sozialek kontratazio publikoan izan behar duten aplikazioa. Hala ere, errealitatean teoria modu egokian aplikatzeak zailtasun handiagoak ematen ditu, ondorioz, lan honekin aztertu nahi dugu ea benetan klausula sozialak kontratazio publikoan barneratzen diren, hau da, enpresentzat kontratazio publiko bat lortzeko klausula sozialak erabakikorak diren ala ez.

2.3. Metodologia

Lan hau burutzeko, lehenengo zati teorikoan azaldu dudana informazioa, autore ezberdinen lanak irakurriz eta web orrietako informazioa aztertuz lortu dugu. Errealitatea ezagutu ahal izateko, hau da, landa azteketa burutzeko, gai honen inguruan esperientzia duten aspektu sozialeko enpresei elkarrizketa kualitatiboak egin dizkiegu.

2.4. Deskribapena

Ikerketa hau sarrera batekin hasten da. Bertan, aipatzen ditugu lan hau aukeratzeko arrazoiak, zeintzuk diren lan honen helburuak, zer nolako metodologia erabili dugun eta ikerketa hau burutzeko finkatu dugun eskema nagusia.

Lan hau burutzeko bi atal nagusi antolatu ditugu. Alde batetik, hurbilketa teorikoa eta bestetik landa-azterketa elkarrizketa kualitatiboen bitartez. Hurbilketa teorikoari dagokionez, sei azpiatal atera ditugu informazioa modu egokian sailkatzeko eta hobeto azaltzeko. Elkarrizketa kualitatiboen bitartez berriz klausula sozialak eta kontratazio publikoari buruz esperientzia duten enpresa eta erakundeei euren iritzia eskatu diegu. Horretarako Emaús, Gureak eta EHLABE elkarrizketatu ditugu.

Azkenik, ondorio orokorrak laburbildu ondoren aurrera begirako ikerketa-lerro berriak proposatu ditugu.

3. Lanaren marko teorikoa

3.1. Zer dira klausula sozialak

Klausula sozial bezala ulertzen da, salerosketa komertzial batean zerbitzua eskaintzen duen alderdiak, kontratu publiko bat aurrera eramateko, lizitatuak onartuko dituen baldintza sozial eta laboral zehatz batzuk, hala nola, eskubide laboralak bermatzea, beste hainbat baldintzen artean (Molina, 2008; Larrazabal, 2012, 100. orrialdean zitatua). Honela, sektore publikoak kontratu hauek burutuko ditu, ez soilik zerbitzu edo ondasunak eskuratzeko, baita helburu sozialak lortzeko ere.

Klausula sozialak, behin kontratazio publikoko prozesuan barneratuta, gutxietsitako kolektiboaren barneraketa sozio-laboralei eta ingurumeneko praktika jasangarriari mesede egiten dieten irizpideak dira. Klausula hauek, legalki aztertuta eta onartuta daude kontratazio publikoko araudian (Larrazabal, 2012).

Gizatea(2016) elkartearen ustez, klausula hauek kontratazio publikoko prozesuan txertatuta dauden hainbat irizpide bezala defini daitezke, eta kontratu baten fase ezberdinetan barneratu, hala nola:

- Onarpen irizpide bezala, izaera sozialeko baldintza batzuk bete edo integrazio sozial eta profesionalean esperientzia edukitzea eskatuz enpresei, kontratatu ahal izateko, adibidez jarduera sozial zehatz bat burutzen duen enpresa izatea eskatuz.
- Balorazio irizpide bezala, izaera sozialeko ezaugarriak seinalatuz, kontratuaren aukeraketan, ezaugarri horiek betetzen dituzten enpresak hobeki baloratuak izango dira, hau da, kontratazioan lehentasuna izango dute. Adibidez, enpresak duen langileria-ehuneko batek, lanpostura heltzeko zailtasunak izatea.
- Obligazio bezala, izaera sozialeko beharrezko baldintzak seinalatuz, kontratua aurrera eramateko enpresak nahitaez bete behar dituen baldintzak ezarri. Adibidez, kontratu publiko bat egin ahal izateko, atzerapen mota bat duten pertsonak kontratatu behar izatea enpresak.

Irizpide hauek, arlo profesionalean justizia hobetzen dute, zailtasun gehien dituzten kolektiboek lan munduan aukerak emanez eta aurrerapen ekonomiko jasangarria gauzaten dute inguruneari eginko kalteak minimizatuz klausula hauei esker.

Azken finean, klausula sozialak tresna oso garrantzitsuak dira kontratazio publikoan politika sozialak eta ingurumeneko politikak barneratzeko.

Ondorengo puntuan azalduko dugun araudiaren arabera, Europar Batasunean, Espainiar Estatuan eta Euskal Autonomia Erkidegoan, erreferentziazko legerian daude erregulatuta, besteak beste.

Kontratu publikoetan klausula sozial hauek barneratzeak, hainbat onura sortzen dituela esan dezakegu. Andaluziako Juntak (Junta de Andalucía, 2011, 11) argitaratutako txostenean azaltzen du, onurak lor ditzakeela, bai gizartetik baztertzeko arriskuan dauden pertsonentzat, bai Administrazio Publikoentzat, gizartearentzat orokorrean eta baita ingurumenarentzat ere .

Batetik, gizartetik baztertzeko arriskuan dauden pertsonetan zentratuz, lan mundura heltzeko zailtasun gehien duten biztanleria aktiboari baliabide ekonomiko eta lanpostu zuzenak ematen dizkiete, beraien autonomia bultzatuz, honela pertsonaren segurtasuna, lanean aritzeko gaitasuna eta gizartean duten parte hartzea handituz, gehienetan.

Bestetik, Administrazioei dagokienez, politika soziala babesten dute, enplegua bultzatuz, honela, langabeziagatiko laguntzak, errenta sozialak edo beste hainbat prestazioetara zuzenduko litzatekeen gastu publikoa murriztuz. Aipatu behar da, kotizazio tasa handitzeagatik lurraldean sortuko den sarrera gehikuntza ere.

Jarraian, gizarte osoarentzat sortzen dituen onuren artean, tresna oso garrantzitsua da gizartea bere osotasunean elkartzeko, baztertuta dauden guneen egoera ekonomikoa hobetzeko eta enpresek ingurumenarekiko eta gizartearekiko duten ardura bultzatzeko.

Azkenik, ingurumenari begiratuz, energia berritzaileak eta berau aurrezteko neurriak bultzatzen ditu, osagai toxikoak ezabatzen laguntzen du eta gizartean gehien nabaritzen den aldaketa, birziklapena eta materialak berrerabiltzea bultzatzen du.

3.2. Klausula sozialak sortzen dituzten instituzio publikoak

Atal honetan, kontratazio publikoko eskaintza bat egiten denean, aplikatu behar diren klausula horiek sortzen eta funtzionamendua kontrolatzen duten Nazioarteko, Europar Batasuneko, Estatu Espainoleko eta Euskal Autonomia Erkidegoko erakundeak zein diren azalduko dugu.

Hasteko, Nazioarte mailan bi erakunde nagusi ditugu, ondorengo atalean azalduko ditugun KPA (Kontratazio Publikoari buruzko Akordioa), 94. Hitzarmena eta 84. Gomendioa gauzatu dutenak, hala nola, MMA (Munduko Merkataritza Antolakundea) eta LANE (Lanaren Nazioarteko Erakundea) deitura duten erakundeak.

MMA, Geneva -n (Suitza) egoitza duen eta 1995. urtean sortu zen nazioarteko erakunde bat da, 1986-1994 artean gauzatutako "Uruguayko Erronda" deituriko negoziaketen ondorioz sortua. Erabaki guztiak, eragiketa komertzialak

mantentzen dituzten kide diren gobernuen artean negoziaketak eginez hartzen dira, beraien artean dauden arazoak konpontzeko, modu honetara. Negoziketaren helburua, ondasun eta zerbitzu ekoizleei eta esportatzaile eta inportatzaileei beraien eragiketak aurrera eramaten laguntzea da, gobernuak helburu sozial eta ingurumenekoak lor ditzaten (Munduko Merkataritza Antolakundea, 2016).

LANE nazioarteko erakundea, 1919. urtean sortu zen lehenengo Mundu Gerrarekin amaitu zuen Versailles -eko Itunaren zati bezala, eta 1920 ean bere egoitza Geneva -n (Suitza) ezarri zuen. Erakunde honen sorrera segurtasun, gizatasun, ekonomia eta politikari buruzko hausnarketak bultzatua izan zen, gainera, lehen momentutik islatu du aspektu sozialen garrantzia gizartean, bere misioa honako hau izanik: *“Justizia soziala beharrezkoa da erabatekoa eta iraunkorra izango den bakea lortzeko”* (Organización Internacional del Trabajo, 2016).

Erakunde honek, 186 Estatu kideko gobernu eta langileak elkartzen ditu, laneko arauak ezarri, politika ezberdinak azaldu eta guztientzako lan baldintza egokiak lortzeko helburuarekin. Gaur egun, egoera ekonomiko hobea eta lan baldintza egokiak lortzen laguntzen du, Estatu ezberdinetako langile eta gobernuak garapen eta aurrerapenez goza dezaten (Organización Internacional del Trabajo, 2016).

Europar Batasunaren barnean, Europako Parlamentua eta Batzordea dira honetatik arduratzen diren erakundeak. Parlamentuan zentratuz, 1962. urtean eratu zen izen horrekin eta bere egoitzak Estrasburgo -n (Fantzia), Brusela -n (Belgika) eta Luxenburgo -n ditu. Erakunde hau, eztabaida politikoak mantentzeko eta Europar Batasun mailan erabakiak hartzeko elkargune garrantzitsua da. Europar Batasuneko erakunde bakarra da, sufragio bidez aukeratua. Parlamentuan 751 diputatu daude eta guztiak Estatu kideen botazio bidez aukeratzen dira, herritarren ordezkari izango direnak, hauen interesak defendatuz.

Europar Batasuneko herritarren eskubide pertsonalak, zibilak, politikoak, ekonomikoak eta sozialak defendatzen ditu eta eskubide horiek Europa barneko araudian barneratzen ditu. Garrantzi handia ematen die askatasun, giza eskubide eta demokraziari, bai Europa barnean zein mundu osoan (Europako Parlamentua, 2016; Europar Batasuna, 2016).

Jarraian, Estatu Espainolari dagokionez, kontratazio publikoan klausula sozialak barneratzeak Konstituzioaren babesa du hainbat artikulutan. Konstituzioak Estatu Espainola, estatu sozial eta demokratiko moduan aldarrikatzen du¹. Horrez gain, botere publikoek aurrerapen sozialaren alde baldintza egokiak bultzatuko dituztela azaltzen du eta enplegu osorako politikak gauzatuko dituela² (Boletín Oficial del Estado, 1978).

¹ Espainiako konstituzioaren 1.1 artikulua dio “España se constituye en un Estado social y democrático de Derecho, que propugna como valores superiores de su ordenamiento jurídico la libertad, la justicia, la igualdad y el pluralismo político”

² Espainiako konstituzioaren 40. artikulua dio “Los poderes públicos promoverán las condiciones favorables par el progreso social (...). De manera especial realizará una política orientada al pleno empleo”

Estatu Espainolean Ogasun eta Administrazio Publikoko Ministerioa da enkargatua. Estatuko Administrazio Orokorreko departamentua da, Gobernuaren politikak gauzatzeaz arduratzen dena. Nahiz eta hainbat gaien inguruko politikak landu, funtzio publiko eta arlo sozialen inguruko politikak barneratzen ditu.

Erakunde honek ibilbide luzea jorratu du gaur egunera ailegatzeko eta beraz, sorrera eman zen garaitik hainbat aldaketa gauzatu dira bere barnean. Espainiako Gobernuaren menpe dagoen instituzio hau, XVIII. mendean sortu zen eta nahiz eta urte batzuk lehenago hasi ziren aspektu sozialei garrantzia ematen, 1986. urtetik aurrera emango dira giza baliabideen inguruan gaur egungo Ministerioa osatzeko aldaketa garrantzitsuenak (Ogasun eta Administrazio Publikoko Ministerioa, 2016).

Azkenik, Euskal Autonomia Erkidegoari dagokionez, Estatu Espainoleko Gobernuak onartzen ditu legeak, eta erkidego autonomoek lege horietan oinarritu behar duten beren araudia. Ahalmen osoa dute Eusko Jaularitza eta instituzio autonomoek beren legedia gauzatzeko, baina estatuko legedian oinarrituta, beti ere. Euskal gobernuaren barnean, Eusko Legebiltzarra da alderdi honen ardura hartzen duen erakundea. 1979. urtean kokatzen da euskal parlamentuaren lehen sorrera, baina bere gaur egungo egoitza 1982. urtean finkatu zen Gasteizen (Eusko Legebiltzarra, 2016).

Nahiz eta legeak Legebiltzarrak gauzatu, Euskal Autonomia Erkidegoan garrantzi handia hartzen dute kontratazio publikoa aurrera eramaten duten Diputazio eta Udaletxeek. Izan ere, Eusko Jauraritzak aspektu hauek arautu egiten ditu, baina hiru probintzietako Diputazioek eta herri ezberdinetako udaletxeek lan asko egiten dute kontratazioari dagokionez euskal enpresekin.

3.3. Klausula sozialen araudia

3.3.1. Nazioartea, Europar Batasuna eta Espainiako Estatura

Administrazio publikoek kontratu publikoetan barneratu behar dituzten edo barneratu ahal dituzten klausula sozialak legean daude araututa, honela gizartetik baztertutako pertsonak eta ezgaitasuna duten langileria aktiboa lan merkatuan sartzeko eta beste zenbait alorretan onurak ematen, adibidez ingurumenean, laguntzen du, ekonomia eta mundu solidarioago baten alde lan eginez.

Atal honetan hainbat araudi ezberdin azalduko ditugu era laburrean, hala nola, nazioarteko araudia, Europar Batasuneko araudia, Estatuko araudia eta Euskal Autonomia Erkidegoko araudia.

Nazioarteko araudiari dagokionez, bi zati garrantzitsutan bana dezakegu, LANE –k argitaratutako 94. Hitzarmena eta 84. Gomendioa, batetik, eta MMA-ko kideek negoziatutako KPA, bestetik.

LANE-k argitaratutako hitzarmenak eta laguntzen dion gomendioak duten helburua, Administrazio Publikoek eraikuntza, ondasun eta zerbitzuen lorpenerako egiten dituzten kontratuak ekiditea da, langileen babes soziala baldintza eskasetan badago. Honekin lortu nahi da, sozialki arduratsua den kontratazio publikoa bultzatzea, lan baldintza eta soldata egokiekin (Organización Internacional del Trabajo, 2008).

KPA-ri dagokionez, berriz, MMA-ko akordio bat da 1994. urtean sinatua baina 2014. urtean berri dena, hainbat kidek negoziatuta, beraz, ez dira kide guztiak akordio honen parte. Gaur egun, soilik 18 partaide ditu, MMA-ko 46 kide barneratzen dituztenak. Gainerako hogeita bederatzi kideak gainbegiratzailer moduan daude kontratazio publikoko batzordean (Akordioaren administrazioa eta funtzionamendua aztertzen du) eta horietatik bederatzi, akordiora lotzeko bidean daude. Garapen bidean dauden herrialdeak, akordioan barneratu nahi izanez gero edo honi buruzko informazio gehiago jaso nahi izanez gero, MMA-ko idazkaritzak tratu berezia eskainiko die laguntza emateko asmoz.

Akordio honen helburu nagusia, hauosatzen duten parteen artean kontratazio publikoaren merkatuak zabaltzea da, honela, herrialde hauen artean, ondasun, zerbitzu eta eraikuntza zerbitzuak eskaintzen dituzten enpresek, euren artean eragiketarako egin ahal izango dituzte (Organización Mundial del Comercio, 2016).

Europar Batasuneko araudian zentratuz, bi Zuzentarau aipatu behar ditugu. Batetik, “Zerbitzu, hornidura eta obren kontratu publikoen adjudikazioari buruzko Europar Parlamentu eta Batzordearen 2004/18/CE Zuzentaraua³” eta bestetik “Kontratazio publikoari buruzko Europar Parlamentu eta Batzordearen 2014/24/UE Zuzentaraua”.

Lehenengoari dagokionez, 1992. urtetik hasita, gerora datozen hainbat Zuzentarau, testu bakar batean bilduko dira, 2004ko Martxoaren 31ean indarrean sartuko dena. Araudi hau indarrean sartzeak, kontratazio publikoan izaera sozial eta ingurumeneko izaera duten aspektuak kontuan hartzea bultzatu du. Kontratu publiko bat aurrera eramateko, prezio hoberena ez ezik, gizarteari eta ingurumenari lagunduko dioten aspektuak begiratzea lortu da, kontratuaren edozein fasetan (Diario Oficial de la Unión Europea, 2004).

Bigarren araudiari dagokionez, 2014ko otsailaren 26an sartu zen indarrean eta aurreneko Zuzentaraua indargabetu zuen. Kontratazio publikoa, Europaren garapenerako zati oso garrantzitsua bihurtu da, batez ere 2010eko Martxoaren 3an Europako Batzordeak ezarri zuen “Europa Estrategia 2020” izeneko garapen estrategia aurrera eraman ahal izateko.

³ “Zerbitzu, hornidura eta obren kontratu publikoen adjudikazioari buruzko Europar Parlamentu eta Batzordearen 2004/18/CE Zuzentarauak” honakoa dio: “La presente Directiva está basada en la jurisprudencia del Tribunal de Justicia, en particular la relativa a los criterios de adjudicación, que clarifica las posibilidades con que cuentan los poderes adjudicadores para atender las necesidades de los ciudadanos afectados, sin excluir el ámbito medioambiental o social (...)”

Europar Batzordearen ustez, *Europa 2020 hurrengo hamarkadarako Europar Batasunaren hazkunde estrategia da. Aldaketen mundu batean, Europar Batasunak ekonomia bizkor, jasankor eta integratzaile bat eskuratzea nahi da. Hiru lehenetsun hauek, elkar babesten direnak, Europar Batasunean eta bere Estatu kideetan lanpostu tasa altuak eta kohesio soziala lortzen lagunduko dute. Zehazki, Europar Batasunak 2020rako bost helburu ezarri ditu, lan arloan, berrikuntzan, hezkuntzan, integrazio sozialean eta klima/energian* (Barroso, 2010).

Beraz, Europarentzat lortu nahi den garapen hau aurrera eraman ahal izateko, kontratazio publikoari buruz indarrean dauden araudiak berrikusi eta egokitasunak sartu behar dira. Horregatik, araudi berri bat sartu da indarrean, aurretik zegoen 2004ko araudiari aldaketak egin eta ondorioz, hau indargabetuz. Zuzentzarau berri hau sortzeko aurrera eraman diren aldaketen helburu zehatzen artean gastu publikoaren efizientzia handitzea azpimarratu beharra dago, zehazki, ETEek(Enpresa Txiki eta Ertainak) kontratazio publikoan duten parte hartzea handitzea eta helburu sozialak lortzeko kontratazio publikoa era egokiagoan erabiltzea.

2014/24/UE Zuzentzarauan administrazio publikoek gauzatzen dituzten kontratazioei buruzko arauak ezartzen dira, kontratazio moduan ulertuz, kontratu publiko baten bitartez, eraikuntza lanak, hornikuntza eta zerbitzuen lortzea, beti ere beraien balioa, jada araudi honen 4. artikuluan⁴ zehaztuta dauden kantitateen berdina edo handiagoa bada (Diario Oficial de la Unión Europea, 2014).

Estatu Espainoleko araudian azpimarratu behar dira SPKL 2007 (Sektore publikoko kontratuen legea) eta SPKLTB 2011 (Sektore Publikoko kontratuen legearen testu berritua). Horiez gain, aipatu behar da “SPKL 2015 Aurreproiektua”, Europar Batasunak sortu dituen Zuzentzarauak Espainiako Estatuan ezartzeko asmoz.

2007 ko legea indarrean egon zen 2011 ko abenduak 16 arte eta bere lehenengo artikuluan azaltzen duen moduan, kontratazio publikoa erregulatzeko helburuarekin sortu zen, legeak hainbat printzipio babesten dituela bermatzeko, lizitatzailleen arteko berdintasuna, adibidez. Lortu nahi da, obra, ondasun eta zerbitzuetara zuzendutako fondoak era efiziente batean erabiltzea⁵ (Boletín Oficial del Estado, 2007).

⁴ “Kontratazio publikoari buruzko Europar Parlamentu eta Batzordearen 2014/24/UE Zuzentzaraua”k laugarren artikuluan dioen moduan: “La presente Directiva se aplicará a las contrataciones cuyo valor estimado, el impuesto sobre el valor añadido (IVA) excluido, sea igual o superior a los siguientes umbrales:

a) 5 186 000 EUR, en los contratos públicos de obras(...)

b) 134 000 EUR, en los contratos públicos de suministro y de servicios adjudicados por autoridades, órganos(...)

c) 207 000 EUR, en los contratos públicos de suministro y de servicios adjudicados por poderes adjudicadores subcentrales(...)

d) 750 000 EUR, en los contratos públicos de servicios para servicios sociales(...)”

⁵ SPKL 2007 legearen lehenengo artikuluan dio: “La presente Ley tiene por objeto regular la contratación del sector público, a fin de garantizar que la misma se ajusta a los principios de libertad de acceso a las licitaciones, publicidad y transparencia de los procedimientos, y no discriminación e igualdad de trato entre los candidatos, y de asegurar, en conexión con el

Sektore publikoko kontratuen 2011ko lege berria, Europar Batasuneko araudien moduan, aurrez azaldu dugun 2007ko legea berrikusi, beharrezko aldaketak gauzatuz eta kontratu publikoak aurrera eramateko finantziazio pribatuari buruzko araudia barneratuz sortu den testu berri bat da. Gobernuak 2011ko azaroaren 14an onartutako legea da eta helburu bezala sektore publikoko kontratazioa erregulatzea du, aurreko legearen lehenengo artikulua berdina izanik lege honen objektua (Boletín Oficial del Estado, 2011).

Bestalde, "SPKL 2015 Aurreproiektua"ren bidez, Estatu Espainolean ezartzen dira lehen azaldu dugun 2014/24/UE eta baita Zuzentarau hori bezalako beste batzuk Europar Batasunak onartutakoak. Baina, horiek aplikatzeaz gain, lege berri honen helburu da ere Espainiako sektore publikoaren kontratazio sistema berri bat diseinatu eta gauzatzea, sistema hobe bat, helburu publiko egokiak lortu ahal izateko. Kontratazio publikoa, estatuan politika ezberdinak ezartzeko tresna bilakatzea da helburua, gai sozialak, ingurumeneko gaiak, berrikuntza eta garapena eta beste hainbat gai publiko barneratzen dituzten politikak aurrera eramateko.

Araudi hau gauzatzeko zentratu diren helburuen artean dago prezio-kalitate erlazio egoki bat lortzea ere, horretarako lehentasuna emanez kalitate, ingurumena, alderdi sozial edo berrikuntzari, prezioa eta kostuak alde batera utzi gabe, kontratu publiko bat egiteko garaian.

Lege berri honetan, araudi zorrotzagoa ezarri da, langileen eskubideen alde, enpresa eta langileen onurarako, adibidez, langileen lan baldintza hobekuntza eskatuz kontratazio bat burutu ahal izateko, beharrezko izanik lan baldintza egokiak betetzea eskaintzatik at geratu nahi ez duten enpresentzat (Ministerio de Hacienda y Administraciones Públicas, 2015).

3.3.2. Euskal Autonomia Erkidegoa: araudia eta adibide batzuk

Euskal Autonomia Erkidegoak, sektore publikoko kontratazioari dagokion araudia garatu eta ezartzeko ahalmena du. Aspektu honetan autonomia erkidegoak asko sakondu ez duen arren, 1996. urtean Dekretu bat onartu zen EAEko administrazio publikoen kontratazioari buruzkoa, obra, ondasun eta zerbitzuen kontratazioa erregulatzeko. Aurrerago, Foru Aldundi eta beste instituzio publiko batzuk, Estatuko SPKL 2007 legearen arauen arabera egokitzen hasi ziren kontratazioaren araudia.

Aspektu sozialak kontratazio publikoan barneratzeak duen garrantzia kontuan izanik eta ingurumena eta gizarteari begiratuz Gobernu arduratsu bat lortzeko asmoz, EAEko Gobernuak Arau bat onartu zuen "Agindua" deiturikoa, ingurumeneko aspektu eta aspektu sozialei buruzko klausula sozialak administrazio publikoen kontratazioan barneratzeko. Hala ere, azpimarratu beharra dago, araudi mota hauek ez dutela izaera legegilerik, beraz, efikazia

objetivo de estabilidad presupuestaria y control del gasto, una eficiente utilización de los fondos destinados a la realización de obras, la adquisición de bienes y la contratación de servicios(...)"

handiagoa lortuko litzatekeela araudi honen edukia, izaera legegilea duen lege batean ezarrita.

Horrez gain, Euskal Herriko Agintaritzaren Aldizkarian argitaratutako lege berri bat aipatu beharra dago, apirilaren 7ko 3/2016 legea, zehazki, zenbait klausula sozial kontratazio publikoan sartzekoa. Estatu Espainoleko SPKLTB 2011ko legeak, administrazio publikoek gauzatutako kontratazioetan barneratu daitezkeen klausulei buruzko mekanismoak ezartzen ditu. Erkidego Autonomo bakoitzak kontuan izan behar duen oinarritzko legea da, baina beren lurraldean garatu eta ezartzea bakoitzaren esku dago, horregatik, lege berri hau onartu du Gobernuak, gure lurraldean gauzatzeko. Lege honen helburua, Estatuko oinarritzko legea kontuan hartuz, Euskal Autonomia Erkidegoko sektore publikoa osatzen duten instituzioek, kontratazio publikoan barneratu behar dituzten klausula sozialak ezartzea da (Euskal Herriko Agintaritzaren Aldizkaria, 2016).

Gizarte Ekonomiako Euskal Behatokiak(2016) azaldu duenez, kontratazio publikoa sustatzeko aukera berriak agertu dira eta horregatik, 2016ko apirilaren 4ean Eusko Legebiltzarrean elkartu dira Gizatea eta REAS Euskadi instituzio publikoak, kontratazio publikoari buruzko planteamendu eta ideia berriak aurkezteko. Gizatea (Euskadiko Gizarteratze Enpresen Erakundea) eta REAS Euskadi (Red de Economía Alternativa y Solidaria) erakundeek Euskal Gobernuari eskatu diote, beste hainbat eskaera garrantzitsuen artean, langabezia tasa altua den krisi garai honetan, ezgaitasun motaren bat duten pertsonentzat lan mundura sartzeko zailagoa gertatzen denez, merkatuan barneratzeko aukerak zabaltzea kontratazio publikoa hauengana bideratuz.

Eusko Legebiltzarrari hainbat eskaera zehatz egin dizkiete REAS Euskadi erakunde publiko hauen ordezkariak. Batetik, erosketak publiko sozialki arduratsua sustatzeko neurri egokiak ezartzea eta hori arautuko duen euskal arautegi baten ezarpena ikertzea. Bestetik, Euskal Gobernuak, REAS eta beste erakunde publiko batzuen laguntzaz, kontratazio publiko sozialki arduratsua gauzatzeko eskatzen dute. Azkenik, partidu politikoei galdatzen die, jarduten duten erakunde publikoetan kontratazio publikoa sustatzea eta beraien erosketak politikan klausulak barneratzea.

- Adibideak

Aurreko ataletan, Administrazioen kontratu publikoetan barneratzen diren klausulei buruzko informazio teorikoa azaldu dugu eta errealitatean nola ezartzen diren ulertzeko, kasu praktiko batzuk aipatuko ditugu jarraian. Zehazki, Euskal Autonomia Erkidegoko hiru probintzietako udal ezberdinek gauzatu dituzten kontratu publikoen adibideak azalduko ditugu. Gipuzkoan Debako udalak eginak, Bizkaian Bilbokoak eta Araban Gasteizeko udalak.

Debako Udala

Debako Udalak (Gizatea, 2011) "Lorategi zerbitzua eta landare-guneen mantentze zerbitzua" lortzeko asmoz, kontratu publiko bat gauzatu zuen 2011. urtean. Kontratazioa burutu aurretik, eskaintzak guztiak ondo aztertu behar dira eta puntuazioen bidez, eskaintza hoberena aukeratu. Kasu honetan, Debako Udalak kontratuaren ezaugarri ezberdinei puntuazio zehatz bat esleitu zien:

- Eskaintza ekonomikoari 35 puntu
- Eskainiko duen zerbitzuaren ezaugarri teknikoari 45 puntu
- Ezaugarri teknikoaren hobekuntzei 15 puntu
- Ingurumeneko hobekuntzei 5 puntu

Nahiz eta kontratuaren zati bakoitzari puntuazio zehatz bat esleitu, hobera eginiko aldatetek puntuazioa gehitu dezakete eta beraz, eskaintza hobetu.

Eskaintza ekonomikoari dagokionez, prezioaren %1eko jaitsiera bakoitzeko, 3,8 puntu gehituko dira eta %10 baino jaitsiera handiagoa izanez gero, puntuazioa beste modu batera kalkulatu da.

Kontratatu izango den enpresak eskainiko duen zerbitzuen ezaugarri teknikoaren puntuazioa hainbat zatitan dago banatua:

- ✓ 20 puntu esleituko zaizkio langileriarri eta atal honetan hainbat alderdi baloratuko dira. Baldintza askoren arteko batzuk dira ondorengo hauek, puntuazioa gehitu dezaketenak. Ezgaitasuna duten langileak kontratatzeagatik 10 puntu gehitu daitezke, zerbitzua gainbegiratu duen arduraduna izateagatik 2 puntu, langileei prestakuntza emateagatik beste 2 puntu eta langileen lan segurtasuna bermatzeko eta arriskuak ekiditeko plana burutzeagatik 2 puntu gehitu daitezke eskaintzan.
- ✓ 15 puntu esleituko zaizkio makineria eta egin beharreko azterketei. Baloratuko diren eta puntuazioa gehitu dezaketen baldintza batzuk honako hauek dira; batetik, makinen ezaugarriari buruzko informazio zerranda eskaintzea, eskainiko duten zerbitzua betetzeko baliabideen kalitatea eta oso garrantzitsua izango da lanerako erabiliko den ekipoa ingurunera ondo egokitzea. Bestetik, onera baloratuko da makineria kantitatea eta errendimendu handiena, beti ere ingurumena errespetatuz, energia berritzaileak eta zarata murrizketa defendatuz. Azkenik, lorategien mantentze planaren deskribapen egokia hartuko da kontuan.
- ✓ 5 puntu esleituko zaizkio antolaketa orokorrari. Lanaren proiektua (lan-orduak, lan ekipoak, programazioa...) eta planoak aurkeztea baloratuko dira.
- ✓ Beste 5 puntu zerbitzuaren hasierako planifikazioaren kontrola eta kalitate kontrolari.

Ezaugarri tekniko eta ingurumeneko hobekuntzei dagokienez, lizitatzailerri bakoitzak memoria bat aurkeztu beharko du, zerbitzuaren plana eta egutegia, aurrekontua eta gainontzeko ezaugarriekin, Udalak kontuan hartuko dituenak.

Behin lizitatzailerri guztien eskaintzak ondo aztertu eta baloratu ondoren, Debako Udalak kontratazioa gauzatu du, puntuazio handiena lortu dutenen artean egokiena aukeratuz.

Bilboko Udala

Bilboko Udalak (Gizatea, 2010), "La Cantera" plazan kokatuta dagoen Lan Ekintza-Bilbao erakunde publikoaren egoitzan instalazioen egokitze erreformak aurrera eramateko, kontratazio publiko bat gauzatu zuen 2010. urtean.

Kontratu publiko honetan parte hartu nahi duten lizitatzailleek hainbat baldintza bete beharko dituzte nahitaez, baina badaude beste hainbat klausula Bilboko udalak ezarritakoak eta eskaintza aukeratzeko momentuan, klausula horiek betetzen dituzten enpresak hobeki baloratuak izango dira.

Udalak, eskaintzaren zatiak puntuazio bidez baloratzen ditu:

- Eskaintzaren azterketa teknikoari 35 puntu
- Zerbitzua gauzatzeko denborari 5 puntu
- Prezioari 60 puntu

Eskaintzaren azterketa teknikoa hiru zatitan banatu du eta horietako bakoitzari puntuazio zehatz bat esleitu dio:

- ✓ Erreforma zerbitzua nola gauzatuko den, hau da, lan plangintza egoki bat aurkeztea 15 puntutan baloratuko da.
- ✓ Obren exekuzio egoki bat lortzeko baliabideak izateari (giza baliabideak, baliabide material eta teknikoak) 15 puntu esleituko zaizkio.
- ✓ Izaera sozialeko hobekuntzak 5 puntutan hartuko dira kontuan. Batetik, ezgaitasunagatik lan merkatura sartzeko zailtasunak dituzten pertsonak kontratatzea 2,5 puntutan baloratuko da. Bestetik, irabazi asmorik gabeko entitate edo erakunde sozialekin azpi-kontratazioa beste 2,5 puntutan baloratuko da.

Zerbitzua gauzatzeko denborari dagokionez, orokorrean 5 puntutan baloratuko da, baina iraupena astebete laburtzeak 1,25 puntu gehituko dizkio eskaintzari. Azkenik, prezioa da eskaintzako zatirik garrantzitsuen eta gehien baloratuko dena kontratazio momentuan.

Behin lizitatzaille bakoitzak klausula hauek aplikatuta, bi eskaintza edo gehiagok puntuazio berdina lortu badute, ondorengo baldintzen arabera hartuko du Udalak kontratatzeko erabakia. Lehentasuna izango dute enpresa publiko zein pribatuek non, bere langileriaren %2 baino gehiago, pertsona ezgaituek osatzen duten. Baldintza hori lizitatzaille denek betetzen badute, lehentasuna emango zaio ehuneko horretatik behin betiko langile ezgaitu gehien duen epresari.

Gasteizko Udala

Gasteizko Udalak (Gizatea, 2011), Zezen plazaren azpian ibilgailuen hiru solairuko aparkaleku bat eraikitzeko kontratazioa gauzatu zuen 2011. urtean. Eskaintzan parte hartu zuten lizitatuzaileen artean puntuazioetan berdinketa emanez gero, zein kontratatu erabakitzeko, lehentasun batzuk ezarri zituen Udalak.

Orain azalduko ditugun klausula hauek, kontratuaren adjudikazio momentuan enpresek bete behar dituztenak dira.

- ✓ Lizitatuzaileek enpresako langilerian %33 edo gehiagoko ezgaitasuna duten pertsonen identifikazioa eskaini beharko dute. Langileria osoaren %2 baino gehiago ezgaituak izan beharko dira eta bi enpresa edo gehiagok betetzen badute baldintza hori, behin betiko langile ezgaitu gehien duen enpresak izango du lehentasun handiena.
- ✓ Gizareratze enpresa izatea eta bere lanpostuen %30 gutxietsitako kolektiboetara zuzenduta egoteak ere lehentasuna emango die. Kolektibo hauen barne sartzen diren pertsonak honakoak dira: Gizareratze errenta minimoa jasotzen dutenak, egoiliar izateko nahiko denbora egon ez direnak, beraz, errenta jaso ezin duten pertsonak, adingabeak babesten dituzten erakundeetatik datozen gazteak, drogekin arazoak dituztenak, lanpostu bat lortu dezaketen espertxeratuak eta pertsona ezgaituak.
- ✓ Irabazi asmorik gabeko entitateek edo erakunde sozialek lehentasuna izango dute, beti ere, erakundearen aktibitatea kontratuaren objektuarekin bat badator.

Behin lizitatuzaile guztien artean bakarra aukeratuta, kontratu publikoa aurrera eramango du Gasteizko Udalak, baina kontratatu den zerbitzua martxan jartzen denean, exekuzio fasean zehazki, beste hainbat klausula ezartzen ditu Udalak kontratistak nahitaez bete beharko dituenak.

kontratu publiko honen exekuzioa behar bezala gauzatzeko, Udalak baldintza sozio laboral eta baldintza linguistikoak txertatu ditu.

Baldintza sozio laboralei dagokienez, lan merkatura sartzeko zailtasuna duten pertsonen %20a kontratatu beharko du gutxienez enpresak zerbitzu hau burutzeko. Lan merkatura sartzeko zailtasuna duten pertsona bezala kontsideratzen dira ondorengo hauek:

- Prestazio eta errenta bereziak kobratzen dituzten pertsonak.
- Lan programetan sartuta dauden pertsonak.
- %33 edo gehiagoko ezgaitasuna duten pertsonak.
- Urtebete edo gehiago etengabe lan bila dabiltzan pertsonak eta modu horretara izen emanda daudenak ziurtagiri ofizial bidez.
- 50 urte baino gehiago duten pertsonak, gutxienez hiru hilabete langabezian daramatenak eta pentsioa kobratzeko nahikoa kotizatu ez dutenak, hori egiaztatzen duten ziurtagiria dutelarik.
- 30 urtetik gorako emakumeak, lehen aldiz lan mundura sartzen direnak eta ziurtagiria dutenak, egiaztatuz.
- Ziurtagiri ofizial bidez gutxienez sei hilabete langabezian daramaten 18-30 urte arteko gazteak.

- Urtebete gutxienez langabezian daramaten etorkinak, honela izen emanda daudela dioen ziurtagiriaz.
- Guraso bakarreko familiak, gutxienez hiru hilabete langabezian egon dela bermatzen duen ziurtagiria eta bere kargu ondorengoak dituen.
- Hainbat kideko familiaren parte den pertsona, bere kargu hiru pertsona edo gehiago izanik.

Baldintza hauek betetzen direla ziurtatu dezake Gasteizko Udalak edozein momentutan. Horrela ez bada, hau da, baldintza sozio laboral hauek behar bezala betetzen ez badira, enpresa zigortua izango da kontratuaren zenbatekoaren %1 edo/eta Udalak baldintza ez betetzea oso larria dela erabakitzen badu, %5 edo %10era heldu daiteke zenbatekoa. Zigor hau ezarriko da, Gasteizko Udalak baldintzaren ez betetzea ziurtatzen duen momentuan.

Baldintza linguistiko edo hizkuntzari buruzko baldintzetan zentratuz, Gasteizko Udalak kontratuaren exekuzio fasean, bi hizkuntzak, Euskara eta Gaztelania erabiltzen direla ziurtatu behar du. Euskara erabiltzearen normalizazioa indartu behar du, herritarren eskubide linguistikoak defendatuz.

Beraz, teoriarik klausula sozialei ematen zaien garrantzia handiaz gain, errealitatean praktikan jartzen direla erakusten dute adibide hauek. Hiru probintzietako adibide hauekin ikus dezakegu Euskal Autonomia Erkidegoko sektore publikoak klausula ezberdinak aplikatzen dituela kontratazio publikoa gauzatzeko orduan eta normalean nahiko antzekoak diren baldintzak ezartzen dituztela guztiek. Teorian azaldu dugun moduan, kontratazio edozein fasetan barneratu daitezke klausulak, Gasteizko Udalaren kasuan ikusi dugun bezala, kontratuaren adjudikazio eta exekuzio fasean barneratzen ditu baldintzak.

3.4. Klausula sozial motak

Kontratu publikoetan barneratu daitezkeen klausulak ugari dira, baina klausula sozial motak ez hainbeste, izan ere, klausula sozial mota garrantzitsuenak hitz gutxitan azaldu daitezke. Andaluziako Juntak (Junta de Andalucía, 2011) argitaratutako txostenean dioenez, ingurumenarekin erlazionatutako klausulak eta mota sozialeko klausulak dira, zehazki esanda, garrantzi gehien dutenak. Bi mota hauen barnean, klausula sozial ugari ager daitezke kontratu publikoak aurrera eramateko baldintza izango direnak.

Ingurumeneko klausula sozialei dagokienez, sektore publikoak kontratu publiko bat egiteko lehentasuna emango die baldintza hauek betetzen dituzten enpresei.

Hainbat baldintzen artean, honako hauek dira sektore publikoak kontuan hartuko dituen batzuk:

Batetik, garrantzia emango zaio enpresak ingurumeneko kudeaketarako legedia aplikatzea enpresaren jardueran eta nolabaiteko ingurumeneko ziurtagiriak eskuratuak izatea, enpresaren ekoizpenean ingurumeneko baldintza egokiak ematen direla bermatzen dutenak. Horrez gain, baldintza bezala enpresei eskatu ahal zaie ingurumenean duten eragina aztertzea, honela eragin kaltegarriak ekiditeko asmoz.

Bestetik, kontuan hartuko da enpresek energia berritzaileei aukera bat ematea, hala nola, eguzki energia aprobetxatuko duten instalazioak edo kontsumo txikiagoko bonbillak erabiltzea, honela, energia aurrezteko.

Ekoizpenean erabiltzen diren produktuak ez-toxikoak izatea edo/eta beraien hornitzaileei erosten dizkieten produktuak kutsakorak ez izatea eska dezakete. Hala nola, enpresak hondakinak gutxitzea eta birziklatzea ere baldintzen barne sar daiteke.

Enpresako langileak ere baldintzen artean egon daitezke, ingurumenaren arloan ikastaroak egitera behartuz enpresak kontratuan publikoetan parte hartu ahal izateko.

Mota sozialeko klausulei dagokienez, garrantzitsuenak edo gehien barneratzen diren baldintzak, gutxietsitako edo ezgaitutako kolektiboak edo baztertutako pertsonak lan munduan sartzearekin erlazionatuta daude.

Gogoratu behar gara, kontratazioan barneratzeko klausulak borondatezkoak edo nahitaez aplikatu beharrekoak izan daitezkeela. Kasu honetan, enpresentzat nahitaezko baldintza EGL (Ezgaituaren Gizarteratze Legea) betetzea da. Apirilaren 7 ko 13/1982 lege honek dioenez, beharrezkoa da 50 langile baino gehiagoko enpresek, bere langileriaaren %2 ezgaitasuna duten pertsonak osatua izatea kontratazio publikoan parte hartu ahal izateko. Hala ere, edozein arrazoiengatik aurreko obligazioa bete ezin duten enpresek, beste aukera batzuen bidez pertsona ezgaituen aldeko ehuneko hori bete ahal izango dute (Boletín Oficial del Estado, 1982).

Horrez gain, ez dira beharrezko izango, baina kontratazio publikoan eragingo duten beste hainbat baldintza daude, hala nola, enpresaren ekoizpen fasearen zati bat aurrera eramateko edo nolabaiteko laguntza lortzeko, alderdi sozialeko enpresekin akordioak egitea. Bestalde, garrantzi handia duen gaia berdintasuna da, enpresek gizon eta emakumeen artean berdintasuna egon dadin egiten duen lana kontutan hartuko da kontratazioan.

Hala ere, badaude klausula sozialak beste modu batetan banatzen dituzten autoreak. Hala nola, Martinezek(2009) bere txostenean azaltzen du, klausula sozialak hiru zatitan bana daitezkeela.

Batetik, lan arauak sustatzeko klausulak bereizten ditu. Lizitatzzaileen partetik lan arauak bete daitezzen bermatzeko, legeak hainbat ate irekitzen ditu klausula sozialen bidez honako hau lortzeko. Hala nola, Administrazioak kontuan hartu dezake enpresa kontratisten Gizarte Segurantza eta bere antzinasuna. Legeak oso argi azaltzen du ere, kontratu publiko batean ezingo dutela parte hartu kalte sozial oso larriak egin dituzten lizitatzzaileek. Kalte larri moduan uler

ditzakegu beste hainbaten artean, lan arriskuak ez ekiditea edo/eta gizon eta emakumeen arteko berdintasuna ez babestea.

Bestetik, lan politiketan barneratzeko klausulak aztertzen ditu. Autore honen ustez, oso zaila da klausula sozialak baldintza moduan ezartzea kontratu publiko baten esleipenean, izan ere, kontratuaren objektuarekin zuzenean bat ez badatoz, legeak ez du onartzen klausula sozialak barneratzea, hau da, klausula sozialak baldintza moduan barneratzeko, beharrezkoa da kontratu publikoak duen helburu berdina izatea. Ondorioz, kontratu publiko baten helburua, sektore sozialetara bideratutako laguntza programak burutzea bezalako salbuespenak alde batera utziz, orokorrean klausula sozialak ezingo dira kontratu publiko baten adjudikazio fasean barneratu, oso gutxitan izango baitute kontratuaren helburu bera.

Hala ere, badakigu klausula sozialak kontratazioaren fase ezberdinetan barneratu daitezkeela, beraz, kontratu publiko baten exekuzio fasean posible da lan politikekin harremana duten klausulak barneratzea. Hala nola, lan merkatura barneratzeko zailtasuna duten pertsonen inguruko baldintzak, langabeziaren aurkakoak edo lan munduan gizon eta emakumeen arteko ezberdintasunen inguruko baldintzak.

Azkenik, arlo soziala sustatzeko klausulak aipatzen ditu azken bereizketa moduan. Klausula mota hauen helburua, interes sozialak sustatzea da, adibidez, gizon eta emakumeen arteko berdintasuna, langileen lan baldintzen hobekuntza eta abar. Azken finean, ekonomia soziala bultzatzea du helburu. Klausula sozial hauek, kontratu publiko baten adjudikazio fasean barneratzen dira, lehentasuna emanez baldintza sozial hobeak eskaintzen dituzten lizitatzailerei.

Batetik, lehentasuna emango zaie beren langileriaren %2a baino gehiago ezgaituak diren enpresei. Bestetik, gizartetik baztertzeko arriskuan dauden pertsonen %30 kontratatuzko prest dauden enpresek ere lehentasun gehiago izango dute kontratu publikoa lortzeko garaian. Irabazi asmorik gabeko erakundeek aukera gehiago izango dituzte, beti ere, beraien jarduerak kontratu publikoaren objektuarekin erlazio zuzena badu. Azkenik, ondasunak hornitzerako kasuan, adibidez langileentzako jantziak erosterako orduan, bidezko merkataritzako erakundeek izango dute lehentasuna kontratazioan (lehengai ekologikoak erabiltzen dituztenak, etab). Hala ere, klausula hauek kontratazioaren fasean barneratuko dira legeak onartzen badu eta beti ere, kompetentzia askean jartzen duen oztopoa ez bada lortuko dituen onura sozialak baino askoz handiagoa.

Aipatu ditugun autoreek, klausula sozialak sailkatzeko modu ezberdina dute eta bakoitzak pertsonalki era batera edo bestera bereizten ditu. Hala ere, ikusi ditugun sailkapen horiez gain, Euskal Autonomia Erkidegoan zentratuz, Administrazio Publikoak kontratatzerako garaian garrantzi handia ematen dion baldintza hizkuntzarena da. Kasu honetan, enpresa barnean Euskara erabiltzea edo/eta hori bermatzen duen ziurtagiri bat lortzea, euskara planen bat aurrera eraman izana edo euskara bultzatzeko egiten diren lanak kontuan hartuko dira.

Gipuzkoako Foru Aldundiak 2011-2015 urteetarako argitaratutako gobernu programan azaltzen duen moduan, zehazki “Euskara Zuzendaritza” atalean, hainbat estrategien artean, “Euskaraz ariko den Aldundia izatea eta Euskararen arloan eragile izatea” lortu nahi du, eta bere helburuak lortzeko hainbat ekintza planteatzen ditu, hala nola, “Euskara plana edo hizkuntza kudeaketaren ziurtagiria duten enpresak hobetsi Aldundiaren kontratazioetan” eta “Diru laguntza politika berria, euskalgintzarekin adostuta”. (Gipuzkoako Foru Aldundia, 2011, 13)

3.5. Klausula sozialak eta merkatuko lehia librearen arteko gatazka

Gaur egun gaztaka handia dago klausula sozial eta merkatuko lehia librearen artean. Martinez(2009) autorearen ustetan, nahiz eta klausula sozialek helburu sozialen alde egiten duten bidezko merkataritza (“Comercio justo”) defendatuz, hau da, merkatura sartzeko zailtasunak dituzten kolektiboen parte hartzea bultzatuz, beste hainbat aspektu sozialez gain, lehia librearen printzipioa ezin dute urratu. Printzipio honek, batez ere, helburu ekonomikoak defendatzen ditu, eta nahiz eta klausulek ekonomia solidario baten alde borroka egin, debekatuta daude, merkatuko lehia mugatzen duten klausulak, azken finean, debekatuta dago helburu ekonomikoak oztokatzen dituzten klausulak kontuan hartzea. Beraz, nahiz eta ekonomian aldaketa sozial bat ematen saiatu, helburu ekonomikoek lehentasuna izango dute, gehienetan.

Kontratazio publikoan ezartzen diren klausula sozialen artean, batzuk mugatuta egoten dira, lehia librea oztokatzen dutelako. Nahiz eta klausula hauek helburu sozialak lortzeko helburua izan, interes handiagokoak diren helburu ekonomikoek eragozten diete, beraz, ezin dira kontratazioan barneratu. Aipatu beharra dago, nahiz eta klausula batzuk nahitaez barneratu behar diren kontratazioan, beste batzuk aspektu sozialei begira aintzakotzat hartzeko soilik direla.

Europar Batasunak ezartzen dituen helburuen artean ezegonkortasun handi bat sortzen da egoera honetan, ezinezkoa baita helburu horiek batera lortzea, izan ere, politika bakoitzak bere helburu propioak jarraituko ditu dagokion eremuan. Horregatik, helburu sozial eta helburu ekonomikoen artean gatazka sortzen denean, bietako bat atzean utzi behar izaten da. Lehentasuna eta garrantzia handiagoa ematen zaie, gehienetan, helburu ekonomikoek, eta sozialak baztertuta geratzen dira.

Lan honetako 3.2 puntuan azaldu dugun SPKLTB 2011 legeriak bere edukian dioenez, helburu bezala du, Administrazio Publikoen kontratazioetan parte hartzeko askatasuna eta parte hartu nahi duten guztien artean berdintasuna eta ez diskriminatzea bermatzea.

Merkatuko lehiak, eskaintzetan parte hartzeko askatasuna eta berdintasuna defendatzen ditu, sektore publikoko kontratazioetan lehia askatasuna bermatzen du.

Merkatuan lehia perfektua egon dadin, ondorengo lau egoerak eman behar dira. Batetik, erosle eta saltzaile asko egotea merkatuan, horrela, enpresa batek bakarrik prezioak ezarri ez ditzan. Bestetik, produktuak antzekoak izatea, honela, kontsumitzaileek aukera ezberdinak aztertu ditzaten. Jarraian, enpresak merkatuan sartzeko hesirik ez egotea eta azkenik, merkatuan dauden kontsumitzaile eta hornitzaileek beharrezko informazio guztia eskura izatea, erabaki egokiak hartu ahal izateko.

Baina, atal honetan garrantzi gehien duen egoera hirugarrena da, enpresek Administrazio Publikoarekin kontratatzeke sarrera hesirik ez izatea merkatuan.

Kontratazio publikoaren eremuan lehia librea emateko, beharrezkoa da kontratazioan interesa duten enpresentzat oztoporik ez jartzea. Debekatuta dago kontratuaren edozein fasetan enpresen artean berdintasuna oztopatzen duten klausulak barneratzea. Lehia askatasunak, klausula sozialei behartzen die, kontratazioan barneratzean, ez dezatela inoren parte hartzea oztopatu.

EEJA (Europako Erkidegoetako Justizia Auzitegia) –en hitzetan, kontratu publikoetan aplikatuko diren klausula sozialek ez dute oztopatu behar Europar Batasuneko kideen artean ondasun eta zerbitzuen zirkulazio librea. Hortaz, debekatuta geratzen da Estatu Espainoleko enpresek soilik bete ahal dituzten baldintzak ezartzea klausulen bidez.

Hala ere, nahiz eta garrantzi gehien duen alderdia ekonomikoa dela dirudien, ez dugu ahaztu behar klausula sozialak helburu sozialak lortzeko tresna oso garrantzitsuak ere badirela (Larrazabal, 2012, 228; Martinez, 2009, 10).

3.6. Etorkizunari begira

Aurrez aipatu dugun “Europa 2020” estrategia, Europar Batasunak 2010. en urtean etorkizun hobea lortzeko ezarri zituen lehentasunezko baldintza batzuk dira. Gure kasuan garrantzitsuenak bi dira, batetik, baliabideak modu efikazagoak erabiliko dituen ekonomia bat lortzea, ingurumenari garrantzi handiagoa emango diona, eta bestetik, lanpostu ugari sortuko dituen ekonomia bat bultzatzea, gizartearentzat eta lurraldearentzat onurak ekarriko dituen (Barroso, 2010).

Europar Batasunak eman dituen aurrera begirako pausu hauekin ikus dezakegu ekonomia solidario baten alde lan egiten jarraitzen dugula, etorkizun hurbil batean helburu sozialak lortzeko asmoz.

Euskal lurraldearen inguruan zentratuz, REAS Navarra(2007) erakundeak Nafarroan ekonomia solidarioari buruz egindako ikerketa batean, era egokian azaltzen ditu etorkizunari begira, ekonomia sozialki arduratsuko baten alde eman daitezken pausuak.

Garrantzi handia ematen dio erosketa sozialki arduratsuari, izan ere, erakunde sozialak oso argi daukate kontsumitzaileak arlo honetan garrantzia izugarria daukala. Kontsumitzailek izan daitezke bai pertsonak edo enpresak, baita Administrazio publikoak ere. Erosleek, beraiek ekonomian duten botereaz jabetu behar dute, izan ere, nahiz eta ez ohartu egoera aldatzen lagundu dezaketela, kontsumitzaileek paper garrantzitsu bat dute ekonomian. Ikerketa honek dioen moduan, egoera soziala hobetzearen alde lan egiten duten erakundeei babesa emanez, edo ikuspuntu sozialik ez duten enpresak baztertuz, aldaketa handia nabarituko litzateke ekonomian.

Administrazio publikoei dagokienez, klausula sozial eta erosketa etikoaren bidez lor dezakete ekonomia solidario baten aldeko aurrera pauso handi bat, izan ere, ekonomia osoaren zati garrantzitsu bat osatzen dute sektore publikoaren erosketa eta kontratazioek. Arlo honetan bultzada handia emango lieke pertsona ezgaituen kontratazioa gehitzeak, enpresa solidarioen sorpena bultzatzeak eta beste hainbat eginkizun sozialek.

Banku etikoaren aurrerapenak ere izugarri lagunduko luke ekonomia solidario bat lortzen, izan ere, jadanik gauzatzen diren ekintzez gain, adibidez gai kultural, sozial eta ingurumeneko gaietara zuzentzen diren fondoak, beharrezkoa da bankuek egunerokotasunean betetzen dituzten eragiketak ikuspuntu sozial batetik burutzea.

Gizarteak arlo sozialaren gain duen sentsibilizazioa ere landu beharreko gaia izango litzateke, gizarte hobe bat lortzen saiatzeko, lehenengo beharrezko baita gizartea batuta egotea helburu sozialetan.

4. Landa azterketa

4.1. Ikerketaren azalpena

Lan honen aurreko zatian, zati teorikoan zehazki, Administrazioaren ikuspuntutik eta beste autore batzuen esanetan, teorikoki azaldu ditugu klausula sozialak eta kontratazio publikoa eta nola erabiltzen diren ikusteko adibideak ere aipatu ditugu. Baina badakigu errealitatean zaila dela teorikoki ezarritakoa betetzea eta aurrera eramatea. Arlo soziala gero eta garrantzia gehiago hartzen ari da, nazioarteko erakundeetatik, Europar Batasunetik datozen eta Estatuaren barnean dagoen araudi sozialak azken urteetan garapen handia izan du eta aurrera pauso gogotsua ikusi da teorikoki Administrazioaren aldetik. Bere esanetan, kontratazio publiko batean klausula sozialak barneratzea, ekonomia solidario baten alde lan egiten duten enpresei laguntzeko neurriak dira eta nahiz eta azalpen teoriko garatua duen, ez da erreza ekonomia kapitalistago batetik ekonomia solidaria salto egitea, beraz, klausula sozial hauek praktikan jartzea, teorian azalduta daudena baino zailagoa izango dela iruditzen zaigu. Ikerketa honekin lortu nahi dugu enpresen ikuspuntutik klausula sozialei buruzko errealitatea ezagutzea, teorikoki ezarrita dauden arlo soziala garatzeko baldintzak edo klausula sozialak benetan baliagarri diren jakitea. Horretarako, aurreko zati teorikoan aipatu ditugun azpiatalen antzera azalduko dugu, errealitatean klausula sozialak beharrezko dituzten enpresa sozialen hitzetan. Gai hauetan esperientzia handia duten bi enpresa sozialei eta elkarte bati elkarrizketa egin diegu, batetik, Emaús eta Gureak enpresa sozialei eta bestetik EHLABE elkarteari. Elkarrizketa kualitatibo horietatik honako ondorioak atera ditugu:

4.2. Emaitzak

4.2.1. Zer dira klausula sozialak

Klausula sozialak oso neurri garrantzitsuak dira hirugarren sektorean enplegua sortzeko, honela ohiko enpresak modu positiboan diskriminatuz. Juiridikoki neurri positiboak dira, eskubide bat. Legalki, kolektibo ezberdinentzat merkatua erreserbatzea ahalbidetu dezakete, nahiz eta praktikan askotan, ez duten eskubide hori ematen. Kontratazio publikoan erraztasun gehiago eman dezaketen arren, badute beren arriskua ere. Irabazi asmorik gabeko erakunde sozialek bide luzea daramate dagoeneko eta klausula sozialek hauen lehentasuna ahalbidetu dute, teorian gutxienez. Orokorrean klausula sozialak baldintza zehatz batzuk betetzea puntuatu edo barematzen dute.

Klausula sozialak oso garrantzitsuak dira, momentu zehatz batean eskubide edo lana ziurta dezaketelako. Garrantzitsua da kontratazioetan piskanaka barneratzen joatea, ohiko enpresak baldintza minimo batzuk, gutxienez, bete

ditzaten, izan ere, kolektibo ezgaituak defendatzeko beharrezkoa da baldintza batzuk gizarte osoak betetzea. Hala ere, oraindik ez dira ezartzen beharrezko diren neurrian.

Egia da kontratazio publiko batean puntuazio gehien ematen zaion zatia balorazio ekonomikoa edo prezioa dela, baina enpresa sozial hauek ez daude ados horrekin, ulertzen dute guztia ez dela prezioa. Balio askoz ere handiagoa eman beharko litzateke ez soilik klausula sozialei, baizik eta, proiektu, kalitate eta lan egiteko moduari ere. Prezioaz gain beste hainbat zati garrantzitsu hartu behar dira kontuan kontratazio batean, ez litzateke prezioa izan behar zati handiena, izan ere, horrekin lor dezakezuna langileei baldintza oso txarrak eskaintzea da. Hori da Administrazioen arazoa, oraindik ere lehentasuna ematen diotela dirua eta kostuak aurrezteari. Gertatu izan dira kasuak, non kontratazio publiko batean enpresaren partetik klausula sozialak aplikatu dituztela esan, baina gero benetan aplikazio horren jarraipena egiten ote den zalantzak daude. Askotan, Administrazioak nahi duen bakarra zerbitzua ondo eskaintzea da, lana ondo egitea, ondorioz ez die garrantzia gehiegirik ematen jarraipena egiteari. Teorikoki kasu batzuetan posible izango litzateke kontratazio publiko batean klausula sozialak erabakikorak izatea, puntuazioan berdintasun bat emango balitz, adibidez, zati ekonomikoan. Baina oso zaila da ekonomikoki lehiatzea eta errealtatean ia ezinezkoa, izan ere, marjina eta estrategiak ezberdinak izaten dira. Ez da inoiz ezagutu prezioan berdintasuna eman eta klausula sozialen ondorioz argitu den kontrataziorik, egia da berdinketa bat emanez gero, lehentasuna emango litzatekeela, adibidez ezgaitasuna duten pertsona gehien kontratatuak dituen enpresari, teoriarik, baina praktikan ezinezkoa da horraino iristea.

Oran gutxi arte ez da egon klausula sozialen definizio zehatz bat eta ez da erraza izan, gaur egun oraindik mesfidantza askorekin topatzen gara ikuskatzaile, udaletako langile eta Administrazioako antzeko begiratzailen partetik, izan ere, honek beraien eguneroko lana zailtzen baitu. Egia da, azkenaldian legeak klausula sozialak martxan jartzea bultzatu duela eta akordio administratibo batzuk onetsi direla, baina praktikan ez da ikusten neurri hauek bizkortasunez erabiltzen direnik kontratazioetan edo lizitazioetan. Orain, Europatik arautegi asko etortzen da eta baldintza mordoa bete behar izaten dira oraindik Administrazioak berak ere ondo kontrolatzen ez dituenak. Kontratuen legearen azkeneko Europako Zuzentarauak dioenez, klausula sozialen aplikazioa bultzatu behar da enpresa txiki eta ertainak, eta baita enpresa sozialak kontrataziora heltzeko aukera izan dezaten. Gerora hemen ere legearen modifikazio bat eman da, klausula sozial mota bat den merkatuaren erreserbak bai finkatu du lehen eta ondoren bat. Praktikan oraindik ezer gutxi egiten da, baina legearen babes handiagoa hartzen ari da piskanaka. Azken finean lortu nahi dena enplegua sortzea da ohiko ekonomia ez den modelo batean, non helburua ez den irabazi asmoa baizik eta ekonomia solidarioa bultzatu eta enplegua sortzea.

4.2.2. *Administrazio publikoekin erlazioa*

Klausula sozialak Administrazioaren obligazio bat dira, izan ere, hauek aberastasuna banatzeko daude. Aberastasunaren barne sartzen da lanpostu bat izateko aukera, ez diruaren aberastasuna, baizik eta garapen pertsonalaren aberastasuna. Klausula sozialak ez dira laguntza Administrazioarekin kontratatzeko, baizik eta eskubideak dira, babestu, mantendu eta batez ere aplikatu behar direnak. Momentu honetan ez dago lanpostuak sortzeko hainbeste aukera, hala ere, egoera batzuk kontuan izan behar dira, bestela gero eta herritar gehiago urrunduko da, distantzia handiagoa emango da lanerako posibilitatea duten pertsonen artean eta lan merkatutik gero eta urrunago dauden pertsonen artean.

Klausula sozialak ez dira sortu Administrazioaren itxura hobetzeko, benetan dira beharrezkoak eta efikazak, baina beharrezkoa da ulertzea beste modu bateko politika publikoak martxan jarri behar direla, non herritarren sektore guztiei erantzuna nola eman kontuan hartuko den, baita lan merkatutik kanpo gelditzen direnei ere. Hori, klausula sozialak eta merkatua erreserbatuz soilik lortuko da, hau da, Administrazioak benetan hauek aplikatuz.

Konbeniopean erlazio egonkorra du Emaúsek Administrazioarekin. Kudeatzen dituzten zentru ia guztiak konbeniatuta daude Diputazioekin. Kasu batzuetan diru-laguntza edo subentzio mota batzuk jasotzen dituzte, baina zatirik garrantzitsuena Administrazioarekin dituzten konbenioak dira. Noiz edo noiz konkurtso edo lizitazio bidez kudeatzen dituzte zerbitzu batzuk ere. Jarduera ekonomikoaren portzentaia garrantzitsu bat dago Administrazioaren menpe, menpekotasun esanguratsua dagola esan daikete. Gipuzkoan, zati garrantzitsuena Gipuzkoako Diputazioak dauka lehenik, baina udalek ere badute beren garrantzia, akordio bidez, nahiz eta kantitate txikiagotan. Eusko Jaurlaritzarekin ere lan egiten du, baina ez da oso esanguratsua berari esker lortzen dituzten irabaziei dagokienez. Bizkaiako Diputazioarekin konbenio batzuk ere lortu ditu.

Gureak entitateari dagokionez, lau jarduera mota burutzen dituzte elkarrizketan azaldu duten moduan eta menpekotasun garrantzitsua dute diru laguntzei dagokienez, barneko jarduera horietako batean. Proiektu mota ezberdinak subentzionatuta daude baina kontratazio publikoak garrantzia handiago izango luke produktioko zatian. Administrazioak ez du jarduera ekonomikoaren zati handia menperatzen, garrantzia handiagoa du sektore pribatuak publikoak biano. Gureak barnean dagoen jarduera nagusia industrial da, bertan ez dago sektore publikoarekin harremanik, guztia pribatua da eta bertan izaten da irabazi gehien. Administrazio mota guztiekin lan egiten dute, Eusko Jaurlaritza, Diputazioa eta baita udalekin ere. Azken hauekin gehienbat bertako kontratazioak burutzen dira, hala nola, garbitasuna, lorezaintza eta abar.

4.2.3. Klausula sozialei buruz indarrean dagoen legedian, erakunde sozialek egin nahiko lituzketen aldaketak.

Nahiz eta denbora asko behar izan duen azalera ateratzeko, legedia koherentea izan da. Estatu mailan legediak garapen handia izan du azken urteetan, nahiz eta Euskal Autonomia Erkidegoan oraindik ez dagoen legedi zehatz bat garatuta. Indarrean dagoen arautegi hau zuzena da, egokia, beraz, ez litzateke termino positiboetan planteatzen den ezer kendu edo gutxitu behar, orain ezarrita dagoenetik. Hala ere, nahiz eta arautegia egon, errealitatean oso Administrazio gutxi aplikatzen dute modu sistematikoan. Ez dira Administrazio ugari klasula sozialak eta kontratuen erreserba aplikatzen dituztenak. Araudiari gehitu beharko litzaioke dagokionez, nahikoa izango litzateke aplikatzen hastea, zuzenketak egiteko beti egongo baita denbora. Hala ere, argi dago araudia hobetu daitekeela. Badaude autonomia erkidegoak non aspektu hauek aspalditik aplikatzen diren, hala nola Kataluina edo Nafarroa, baina Euskadi edo beste lurralde batzuen kasuan, ez dago nahikoa indar, edo gure agintariak ez dute mentalitate egokia izango edo oraindik ez dela momentua irudituko zaie pauso hau emateko, baina nahikoa izango litzateke daukaguna aplikatzearekin. Enpresa sozialak honen alde etengabe borrokatzen ari dira, baina egia da oraindik garapen handia falta dela autonomia erkidego mailan, bertan, gizarte euskaldun bati ondo egokituko zaion legedia berezia aurrera eramane behar litzateke.

4.2.4. Klausula sozial motak

Emaús pertsonen bergizarteratze prozesuan laguntzen duen erakundea da eta Gureak, berriz, ezgaitasuna duten pertsonen lan mundurako prozesuan laguntzen duen erakundea da. Horregatik, beraien intereserako erabiliko dituzten klausula sozial motak ezberdinak izango dira, baita egon daitezkeen beste hainbat enpresa sozialenak ere. Hala ere, badaude klausula sozial batzuk guztientzat garrantzitsuak izango direnak, nahiz eta erakunde guztiei interes propioerako klausula espezifiko eta ezberdin batzuk ere interesatuko zaizkien.

Emáus erakundeari dagokionez, oso garrantzitsua da merkatu erreserba, izan ere, modu horretan zerbitzu mota batzuk era positiboan diskriminatzen dira. Nahiz eta hainbat klausula sozial kontuan izan edo baremazioak egon, azken finean konkurtso eta kontratazio publikoetan garrantzi gehien ematen zaiona prezioa da. Sektore zehatz batzuetan guztiz positiboa da klausula sozialak aplikatzea, obra edo zerbitzuetan orokorrean, baina bokazioz hirugarren sektorean urte askotan lanean aritu diren enpresa sozialen alde, lanean jarraitu dezaten, beharrezko da merkatuaren zati bat gordetzea eta babestea, urte guzti hauetan egin duten ekarpenagatik, oraindik merkantilizatu gabeko sektoreak zirenean.

Gureak erakundearen kasuan, zuzenean aplikatzen dituzten klausula sozialak kontratuen erreserbak dira, hala ere, klausula mota guztien aplikazioei adi

daude. Edozein lizitaziotan adi daude ea nolako klausula sozialak planteatzen diren izan ere, beraien helburua kolektibo ezgaitu guztien enpleabilitatea da, horregatik, nahiz eta kontratuen erreserbak enpleguaren zentru berezietan zuzenean eragiten duten, kolektibo ezgaituen lan egoera hobetuko duen edozein klausula dira garrantzitsuak.

Euskal Autonomia Erkidegoan dauden berezitasun guztien artean, garrantzi handia ematen zaiona hizkuntza da, euskarari buruzko klausula sozialak. Emaús erakundeak klausula sozialen inguruan egin duen lana gehienbat estatu mailan egin du, ondorioz, bertan euskarari buruzko klausulak piska bat baztertuta gelditzen dira. Egia da euskal lurraldean euskarari buruzko gaiak garrantzia handia hartzen duela, baina orain arte gehiago finkatu dira generoari buruzko gaietan, berdintasunari buruzko gaietan, kondizio salarial eta gutxietsitako kolektiboetan. Hala ere, Euskadiren berezitasunak eta Euskararen garrantzia kontuan izateko momentua izan daiteke orain.

Gureak entitateak berriz, lortu ditu euskararen erabileraren ziurtagiriak. Kontratazio publikoei begira interesgarri da ziurtagiri horiek aurkeztu ahal izatea baina kontratazio bat lortzeko ez dira oso esanguratsuak. Euskararen alde lan egiten dute kolektibo euskalduna delako baina ez horregatik laguntza gehiago jasotzen direlako.

4.2.5. Klausula sozialak eta merkatuko lehia librearen arteko gatazkaren iritzia

Paradojikoak dirudien arren, lehia desleiala egiten dutenak bestelako enpresak dira. Prezioak jaitsi eta errentagarritasun gutxiago eskainiko duten, baina gizarteko kide diren pertsonak eta enplegu aukerak merezi dituztenak kontuan izaten ez dituzten enpresak, alegia. Enpresa, erakunde edo entitate moduan gizarte osoa kontuan eduki behar da, izan ere, horrela ez bada, Estatuari gelditzen zaio pertsona zehatz batzuk aurrera ateratzea enpresen laguntzarik gabe. Azken finean, ez da justua ezta solidarioa ere, izan ere, modu honetara behar garrantzitsu bat kanporatzen ari zara zure enpresatik, bertako jardueran ez barneratzen. Gu bezalako enpresa sozialak guztiz kontra gaude lehia desleiala gauzatzen dugula pentsatzearekin. Guk zerbitzuen prestazioan parte hartzen dugu, zerbitzu horiek betetzeagatik ordaintzen digute eta kontratazio publikoren bat egoteko kasuan, gehikuntza mota bat jasotzen dugu lanpostu horietara iristen diren pertsonak erakusten duten jarduera defizitarenagatik. Ohiko enpresa bat edo multinazional handi bat prest badaude bere langileen ehuneko hirurogeita hamar gutxietsitako edo ezgaitutako kolektiboek eskaintzeko, guztiz ondo, ez litzateke enpresa sozialik eduki beharrik, baina ez dirudi bide horretatik doazenez gauzak momentu honetan.

Klausula sozialak erabiltzeagatik lehia desleiala egiten dela dioten pertsonak ezagupen falta dute. Ez dute ulertzen, ez badaude klausula sozial batzuk edo ez badira erabiltzen diskriminazio positiboak, kolektibo batzuk ez direla inoiz iritsiko berdintasunezko merkatu batean lan egitera. Ez da lehia desleiala

sortzen, baizik eta positiboki eragiten da legeak behartzen duen moduan. Horregatik, askotan lehia desleialaren salaketa hori azpian dagoenaren ezagupen faltagatik izaten da. Administrazioak ematen dituen laguntzak, gehienetan doainik diren eta irabazirik ematen ez duten zerbitzuak estaltzeko izaten dira, izan ere, ezinezkoa da laguntza batetik irabaziak sortzea. Sortu daitekeen zalantza normalean, laguntzak jaso eta irabaziak sortzea izaten da, nola lor daitezke irabaziak laguntzak jasotzen ari badira. Baina pertsona horiek agian ez dakite irabaziak gure jardueratik sortzen direla, eta ez laguntzetatik. Gainera, guk lortzen ditugun irabazi guztiak berriz ere inbertitzen dira lanpostu gehiago sortzeko.

4.2.5. *Etorkizunari begira*

Klausula sozialetan egin beharko litzatekeen aldaketa garrantzitsuena beraien aplikazioa izango litzateke. Klausula sozialen aplikazioa beharrezkoa izan beharko litzateke Administrazioentzat, izan ere, horrela ez bada, ez dute ezertarako balio. Adibidez, Administrazioak berak oraindik ez dauzka pertsona ezgaituen ehuneko bi kontratuak bere langileen artean. Ondorioz, legea aplikatu beharko luke lehenik eta behin.

Bestetik, merkatuaren erreserbarekin, aurretik zehaztu behar da lizitatuko den merkatuaren zenbatekoa, hau da, zer zenbatekotaz hitz egiten ari garen. Horregatik, Administrazio guztiek planifikatu eta aurreikusi beharko lukete urte horietarako adjudikatuko dutena eta bermatu, baldintza minimoak betetzen direla eskaintza horretan. Enpresa batek esaten badu lizitazio osoaren ehuneko bosta egingo duela, baina Administrazioak ez badu horren jarraipen bat egiten, oso zaila da hau ondo joatea. Zaila da, izan ere, Administrazioetan oso sailkatuta lan egiten da, ondorioz, departamentuek egin beharreko lanen artean nahasketa sor daiteke. Klausula sozial horien jarraipena beste departamentu baten esku utzi eta azkenean, ez da jarraipenik burutzen. Beraz, Administrazioetan norbaitek konprometitu beharko luke erabaki eta onartu diren aspektu hauek aurrera ateratzera. Izan ere, inork ez badu jarraipena egiten, edozeinek lortu dezake enpresa sozialak benetan behar dutena.

Enpresek lanean jarraituko dute, oraindik lan asko dago egiteko. Eusko Legebiltzarrak klausula sozialei buruzko lege bat atera du, non soilik behartzen den oinarrizko baldintza simple batzuk betetzea, pertsona ezgaituen kontratazioa eta beste hainbat baldintza garrantzitsu at utziz. Beraz, legea bete eta garatu behar da oraindik, izan ere, gizartea oso kontzientziazatuta dago hainbat aspektutan, hala nola, ingurumena, gizon eta emakumeen arteko berdintasuna, azken hau lege guztietan barneratuta dator, baina pertsona ezgaituen ehuneko bi kontratatzearen legea oraindik barneratu gabe gelditzen da askotan eta beharrezkoa den baldintza da, baina oraindik asko kostatzen da lege orokorretan barneratzea.

Klausula sozialak beharrezko diren tresnak dira eta presio soziala, langileen aldeko presioa eta erakundeen aldetik ere presioa egotea beharrezkoa da guzti

hau barneratzen eta aplikatzen hasteko modu normalizatu batean. Jarraipena eskatzen duen lana da, legea momenturo aldatzen doa eta oso adi egon behar da Europar Batasunetik datozen legeekin, baita estatuaren barnean sortzen diren legeekin eta Euskadi mailan ere zerbait egin dadin saiatzen da. Oraindik Europar Batasuneko araudia guztiz egokitu gabe dago eta asko falta da egiteko. Administrazioari dagokionez, asmo onak ikusten diren arren, mugitzea asko kostatzen den instituzio handi bat da, lanaren bidez lortzen ari da baina oraindik asko falta da lortzeke.

4.3. Ondorioak

Beraz, ikus dezakegu adibidetzat hartu ditugun aspektu sozialeko enpresa hauen ustez, klausula sozialak oso neurri garrantzitsuak direla ekonomia solidario baten alde borrokatzeko. Klausula sozialak eskubide bat bezela definitzen dituzte, teorian oso ondo azalduta daudenak baina praktikan aplikazioa falta dutenak, hau da, azken finean ez dutela eskubide funtzioa betetzen. Esan beharra dago irabazi asmorik gabeko erakunde direnei lehentasuna ematea ahalbidetu dutela, teorian behintzat, hala ere, oraindik ez dira beharrezko neurrian aplikatzen. Azken finean, Administrazioak nahi duena zerbitzua ondo eskaintzea da eta lan ona egitea, ondorioz, klausula sozialak aplikatu arren, ez du konpromiso hori betetzen delaren jarraipenik egiten. Hala ere, erakunde sozialek jarduera ekonomikoaren portzentaia ezberdina eta menpekotasun ezberdina dute Administrazioarekiko, erlazioa jorratzen dutela ikus daiteke. Diru laguntzak eta konkurtso edo lizitazio bidez kontratazioak lortzen dituzte, kasu batzuetan konbenioek garrantzia hartzen dutela ere ikus dezakegu Emaús, adibidez. Beraz, Administrazioaren aldetik laguntzeko gogoia eta nolabaiteko interesa badagoela esan daiteke.

Garrantzi handia ematen diote Gureak eta Emaús bezalako enpresek klausula sozialak kontratazio publikoan barneratzeari, baina beraien ustez oraindik ez dira kontratazio publiko bat lortzeko erabakikorak. Hau da, ia ezinezkoa iruditzen zaie klausula sozialen bidez konkurtso batean irabazle ateratzea edo kontratazioa lortzea, izan ere, balorazio handiena prezioari esleitzen zaio eta prezioan lehiatzea oso zaila dela diote, errealitatean ia ezinezkoa. Kontratu publikoetan balorazio handiena ekonomikoa izatearen aurka daude enpresa hauek. Klausula sozialek eta garrantzia handia duten beste hainbat aspektuk, hala nola, proiektu, lan kalitate eta lan egiteko moduak, balio askoz ere handiagoa izan beharko lukete kontratazioan. Hau da, prezioaz gain beste hainbat zati garrantzitsu kontuan hartu beharrekoak lirateke, izan ere, balorazio ekonomikoari puntuazio gehiegi eskaintzeak, langileentzako lan baldintza penagarriak sortzea dakar. Hala ere, gaur egun oraindik Administrazioak lehentasuna ematen dio dirua eta kostuak aurrezteari eta gainera, klausula sozialen gaian mesfidantza asko dago instituzio hauen aldetik. Azkenaldian legeak klausula sozialak martxan jartzea bultzatu du eta legalki babes handiagoa lortu dute. Estatu mailan legeak garapen handia izan du, nahiz eta Euskadi mailan oraindik ez dagoen legedi zehatzik. Hala ere, klausula sozialen inguruan praktikan ezer gutxi egiten da oraindik eta enpresa hauen ikuspuntutik oso garrantzitsua da lanean jarraitzea eskubide hauek martxan jartzeko.

5. Ondorio orokorrak eta aurrera begira ikerketa-lerro berriak

Sarreran azaldu dugun moduan, lan honetan burutu dugun ikerketa honen helburua klausula sozialei garrantzia ematen dieten enpresen ustez, kontratazio publikoa lortzeko klausula sozialak erabakikorrek diren aztertzea zen. Ondorio nagusi moduan esan dezakegu aurrez lortu dugun informazio guztia kontuan izanik, klausula sozialak ez direla erabakikorrek kontratazio publikoa lortzeko. Puntuazio altuena prezioari esleitzen zaio eta nahiz eta teorikoki klausula sozialak eta baldintza berezi batzuk aplikatzen dituzten enpresei lehentasunak eman, errealitatean balorazio ekonomikoa da beste guztia menderatzen duen zatia. Gureak eta Emaús erakunde sozialek azaldu duten moduan, teorikoki prezio berdinketa batera iritsiz gero, klausula sozialak enpresa sozialen alde egiteko lehentasuna eman ahalko luketeke, baina errealitatean ezinezkoa da ekonomikoki lehiatzea eta inoiz ez da berdinketa ekonomikoa batera iritsiko, ondorioz, klausula sozialek ez dute lortuko oraingoz, kontratazio publikoa bereganatzea.

Aurrera begira klausula sozialen inguruan aldaketak egin behar dira batez ere bere aplikazioan, beharrezkoa izan behar du bere aplikazioak guztientzat, Administrazio baretik hasita, izan ere, modu bakarra da egoki funtzionatu dezaten. Administrazioak klausula sozialen aplikazioen jarraipena egitea ere beharrezkoa da enpresek seriotasunez har ditzaten baldintza sozialak, horretarako elkarrizketatu ditugun enpresen ustez, Administrazio barneko funtzionamendua aldatu behar de lehenik eta behin, izan ere, sailkatuegi lan egiten dute eta ondorioz, esku artetik joaten zaizkie eginbeharrak. Horregatik, elkartuago lan egin beharra dago Administrazio barnean.

Enpresen aldetik aurrera begira borrokan jarraituko dute klausula sozialen alde, gizartea orokorrean kontzientziatu beharra dago honen garrantziaz, horretarako presio sozial, sindikal eta enpresen aldetik ere presioa egin beharra dago.

Legeari dagokionez, Europatik datozen legeetan eta Estatu Espainolaren barnean dauden legeak berritzen eta eguneratzen saiatzen direla ikusten da eta legalki behintzat klausula sozialak gero eta babes handiagoa jasotzen ari direla.

Aurrera begirako ikerketa-lerro berriei dagokienez, gure kasuan hirugarren sektoreko enpresak aztertu ditugu, beraien iritziz klausula sozialek kontratazio publikoan duten garrantzia, baina ohiko enpresa merkantilak ere aztertu ahalko liriteke, hala nola, sozietate anonimo eta antzekoak, beraiek klausula sozialei buruz duten iritzia ezagutu ahal izateko.

6. Bibliografía

Barroso, J.M. (2010). EUROPA 2020; Una estrategia para un crecimiento inteligente, sostenible e integrador. Bruselas.

Eusko Legebiltzarra. 2016ko apirilean kontsultatua web orrian:
<http://www.legebiltzarra.eus/portal/eu/web/eusko-legebiltzarra/conoce-el-parlamento/historia>

Gipuzkoako Foru Aldundia. (2011). Gobernu Programa 2011-2015. Web orrian kontsultatua:
<http://w390w.gipuzkoa.net/WAS/CORP/DPDOficinaPrensaDigitalWEB/descarga.do?JcPK/nCEm1E/g/5ZL0TI10/o0ctvZZ2FHgWWjQuo5q+AoPrq+2j7Nw==>

Gizarte Ekonomiako Euskal Behatokia. (2016). REAS Euskadi y Gizatea en el Parlamento Vasco por una política de compra pública social e inclusiva. 2016ko ekainean kontsultatua web orrian:
<http://www.oves-geeb.com/es/noticias/detalle/reas-euskadi-y-gizatea-en-el-parlamento-vasco-por-una-politica-de-compra-publica-social-e-inclusiva-730>

Gizatea. (n.d.). Clausulas Sociales. 2016ko apirilean kontsultatua web orrian:
<http://www.gizatea.net/clausulas.php>

Gizatea. (2010). Pliego de condiciones básicas. 2016ko maiatzean kontsultatua web orrian:
http://www.gizatea.net/doc_up/gizatea/Pliego_obras_Sede_La_Cantera.pdf

Gizatea. (2011). Debako lorategi zerbitzua eta landare-guneen mantentze zerbitzuaren kontratazioa. 2016ko maiatzean kontsultatua web orrian:
http://www.gizatea.net/doc_up/2011_PLIE_ECON_ADMIN_JARDINERIA_Y_MANTENIM.pdf

Gizatea. (2011). Pliego articulado de condiciones jurídicas, administrativas y económicas que regirá el concurso público para la explotación de un estacionamiento para vehículos automóviles en el subsuelo del entorno de la plaza de toros. 2016ko maiatzean kontsultatua web orrian:
http://www.gizatea.net/doc_up/2011_PLIE_ADMIN_EXPLOTACION_ESTACIONAMIENTO_VEHICULOS.pdf

Junta de Andalucía. (2011). Clausulas Sociales; Dossier para la contratación pública sostenible. Córdoba: Fundación para la Atención e Incorporación Social.

Larrazabal, E. (2012). Un instrumento eficaz de política activa de empleo: la incorporación de cláusulas sobre inserción laboral de personas en situación o riesgo de exclusión social en la contratación del sector público. Doktoretza-tesia (UPV/EHU).

Martinez, D. (2009). Cláusulas sociales, libre competencia y contratación pública. Madrid: Fundación Alternativas.

Ministerio de Hacienda y Administraciones Públicas. 2016ko apirilean kontsultatua web orrian: <http://www.minhap.gob.es/es-ES/EI%20Ministerio/Historia%20del%20Ministerio/Paginas/Historia.aspx>

Oficina Internacional del Trabajo. (2008). Convenio (Num. 94) y recomendación (Num. 84) sobre las cláusulas de trabajo (contratos celebrados por las 6 autoridades públicas), 1949. Ginebra: Organización Internacional del Trabajo.

Organización Internacional del Trabajo. Acerca de la OIT. 2016ko apirilean kontsultatua web orrian: <http://www.ilo.org/global/about-the-ilo/lang--es/index.htm>

Organización Mundial del Comercio. (n.d.). Acuerdo Sobre la Contratación Pública. 2016ko maiatzean kontsultatua web orrian: https://www.wto.org/spanish/tratop_s/gproc_s/gp_gpa_s.htm

Organización Mundial del Comercio. Entender la OMC. 2016ko apirilean kontsultatua web orrian: https://www.wto.org/spanish/thewto_s/whatis_s/who_we_are_s.htm

Parlamento Europeo. Sobre el Parlamento. 2016ko apirilean kontsultatua web orrian: <http://www.europarl.europa.eu/aboutparliament/es/20150201PVL00002/Inicio>

REAS Navarra. (2007). Economía Solidaria en Navarra. 2016ko maiatzean kontsultatua web orrian: <http://www.economiasolidaria.org/files/estudiadic07.pdf>

Unión Europea. Acerca de la UE. 2016ko maiatzean kontsultatua web orrian: http://europa.eu/about-eu/institutions-bodies/european-parliament/index_es.htm

7. Arautegia

Europar Batasuna

Diario Oficial de la Unión Europea. (2004). DIRECTIVA 2004/18/CE DEL PARLAMENTO EUROPEO Y DEL CONSEJO de 31 de marzo de 2004 sobre coordinación de los procedimientos de adjudicación de los contratos públicos de obras, de suministro y de servicios. 2016ko maiatzean kontsultatua web orrian:

<https://www.boe.es/doue/2004/134/L00114-00240.pdf>

Diario Oficial de la Unión Europea. (2014). DIRECTIVA 2014/24/UE DEL PARLAMENTO EUROPEO Y DEL CONSEJO de 26 de febrero de 2014 sobre contratación pública y por la que se deroga la Directiva 2004/18/CE. 2016ko maiatzean kontsultatua web orrian:

<https://www.boe.es/doue/2014/094/L00065-00242.pdf>

Estatua

Boletín Oficial del Estado (1978). Constitución Española. 2016ko apirilean kontsultatua web orrian:

<https://www.boe.es/legislacion/documentos/ConstitucionCASTELLANO.pdf>

Boletín Oficial del Estado. (1982). Ley 13/1982, de 7 de abril, de integración social de los minusválidos. 2016ko ekainean kontsultatua web orrian:

<https://www.boe.es/boe/dias/1982/04/30/pdfs/A11106-11112.pdf>

Boletín Oficial del Estado. (2007). LEY 30/2007, de 30 de octubre, de Contratos del Sector Público. 2016ko maiatzean kontsultatua web orrian:

<https://www.boe.es/boe/dias/2007/10/31/pdfs/A44336-44436.pdf>

Boletín Oficial del Estado (2011). Real Decreto Legislativo 3/2011, de 14 de noviembre, por el que se aprueba el texto refundido de la Ley de Contratos del Sector Público. 2016ko maiatzean kontsultatua web orrian:

<http://www.minhap.gob.es/Documentacion/Publico/NormativaDoctrina/Contratacion/BOE-A-2011-17887-consolidado.pdf>

Ministerio de Hacienda y Administraciones Públicas (2015). BORRADOR DE ANTEPROYECTO DE LEY DE CONTRATOS DEL SECTOR PÚBLICO.

2016ko maiatzean kontsultatua web orrian:

<http://www.minhap.gob.es/Documentacion/Publico/NormativaDoctrina/Proyectos/Borrador%20Anteproyecto%20de%20Ley%20de%20Contratos%20del%20Sector%20P%C3%BAblico-%202017%20abril%202015.pdf>

Euskal Autonomia Erkidegoa

Euskal Herriko Agintaritzaren Aldizkaria. (2016). 3/2016 LEGEA, apirilaren 7koa, Zenbait Klausula Sozial Kontratazio Publikoan Sartzekoa. 2016ko ekainean kontsultatua web orrian:

<https://www.euskadi.eus/y22-bopv/es/bopv2/datos/2016/04/1601560e.pdf>

8. Eranskina

Javier Pradini-ri elkarrizketa.

Javier Pradini, Emaús fundazioaren zuzendari eta presidentea da eta baita 35 urteko funtzionamenduaren memoria historikoa ere. Bertan, laneko hainbat sail eta zuzendaritza taldea koordinatu, erlazio instituzionalak eraman eta negozio lerro berrietan pentsatzea da bere jarduera nagusia.

- Data: 2016-05-31
- Tokia: Grupo Emaús Fundación Social. Gurutzegi Kalea, Belartza Industrialdegia 16, 20018 Donostia, Gipuzkoa
- Ordua: 16:00
- Iraupena: Berrogeita hamar minutu
- Enpresaren deskribapena:

Emaús Gipuzkoa, Donostiako Galartza industrialdegian kokatuta dagoen erakunde bat da, baina aipatu beharra dago azken urteetan kantauri itsasoko ertzean barrena zabaldu dela. Erakunde honen historia 1980. urtetik dator, nahiz eta gerora barne aldaketa batzuk jasan dituen. Gaur egun bi zatitan banatuta dago enpresa, batetik fundazio moduan jarduten du eta bestetik erantzunkizun mugatuko sozietate unipersonal moduan.

Emaúsen jarduera lerroen artean, batetik inklusio saila azpimarratu behar da, non bereziki garapena, egoiliar programak, harrera etxe programak eta baztertzeko arriskuan dauden pertsonentzat bizilekuak diren lantzen dituzten gaiak. Horren adibide da beste hainbaten artean, Erreterian kokatuta dagoen "Gaztelutxo" harrera etxea, bizilekurik ez duten adin nagusiko pertsonen denboraldi mugatu baterako leku eta mantenu bat eskaintzeko helburuarekin sortu zena.

Bestetik, ekonomia solidarioko enpresen partetik, batez ere hondakinen kudeaketan zentratzen dira, baina beti ere, berrerabilpenaren ikuspuntutik. Azkenik, badago beste enpresa bat "Emaús comercio justo" deitzen dena, bertan, bidezko merkataritzako produktuekin lan egiten dute.

- Elkarrizketa hitzez hitz:
 - *¿Me podría hacer una pequeña descripción de Emaus como organización y empresa?*

Emaús es una organización que surge el año 1980, inicialmente se configura como asociación. El año 1994 se pasa a formar, se divide en dos organizaciones, una fundación y una cooperativa. La idea es que todos los temas sociales vinculados a lo no productivo se gestionen desde la fundación y los temas más vinculados con la gestión de residuos, operación de muebles etc. se gestionan desde formulas empresariales. La primera formula que creamos es una cooperativa y a partir de eso, eso fue el año 1994, a partir de 1998 vamos constituyendo otro tipo de figuras jurídicas que tienen la característica de ser sociedades limitadas unipersonales. Además, surge ya un decreto del Gobierno Vasco en el que regulan las empresas de inserción, nos acogemos a ello y la sociedad limitada, Emaús Bidasoa, en este caso, se califica como tal. Posteriormente, hay una ley estatal que ya da amparo a nivel de todo el territorio, a todo el estado para las empresas de inserción.

Nos dedicamos en la parte de la fundación a temas de inclusión social y en la parte de empresas de economía solidaria pero con la figura jurídica de sociedades mercantiles unipersonales.

- *¿Y usted qué función realiza dentro de Emaús?*

Yo soy en este momento a la vez, el director y el presidente de la fundación y como presidente de la fundación soy el representante del administrador único de las empresas de inserción, dado que el socio único es la fundación. Y luego mi tarea aquí principalmente es la de coordinar las distintas áreas de trabajo que tenemos, coordinar el equipo de dirección, llevar todo el tema de relaciones institucionales y bueno pues, ir pensando y abriendo nuevas líneas de negocio, nuevos proyectos etc. Y bueno de alguna manera también soy la memoria histórica de 35 años de funcionamiento.

- *También he visto en la pagina web de Emaús que es usted en el aspecto internacional el Secretrio general.*

Si, he sido. Justo en abril ha sido la asamblea mundial, en la que tocaba renovación de cargos y yo llevaba desde 2007 como miembro del comité ejecutivo de Emaús internacional. Cargo que se renovó el 2012 y el 2016 ya, nuestros cargos están limitados a dos mandatos consecutivos. Entonces ya no podía continuar en el cargo y aparte me venía muy bien para desconectar un poco del ámbito internacional y centrarme en la actividad de aquí que anteriormente no lo podía dejar sino que tenía que simultanear las dos responsabilidades. Y ahora pues mucho más centrados y trabajando desde lo local.

- *¿Cuáles son las principales líneas de actividad que tiene Emaus?*

Bueno, como te decía, tenemos dos líneas fundamentales, que denominamos que son áreas dentro de la organización. Una es el área de inclusión y ahí abordamos fundamentalmente desarrollo y programas residenciales, de acogida y alojamiento para personas en situación de exclusión. Tenemos convenios con la Diputación de Guipúzcoa y con la Diputación de Vizcaya, para desarrollar los centros residenciales y también pisos de acogida. En esta área de inclusión también desarrollamos todo lo que es las medidas de acompañamiento a la mejora a la empleabilidad y también realizamos proyectos de acompañamiento personal y proyectos de formación. Y luego por la parte de empresas de economía solidaria, fundamentalmente nos centramos en lo que es la gestión de residuos, pero desde el punto de vista de la reutilización. Es decir, nuestra labor consiste en recuperar el mayor número posible de objetos etc. antes de que acaben en vertederos o en otros destinos y sean desechados como basura y, nosotros lo que defendemos es el concepto de la reutilización antes de reciclaje o otro tipo de eliminación. Esa es la actividad principal. Y luego hay otra empresa que se llama "Emaús comercio justo" en la que casualmente este año se celebra el 30 aniversario de la primera tienda de comercio justo en España y que tuvimos la fortuna de abrirla nosotros en San Sebastián. Entonces bueno, como comercio justo si bien hoy en día es una actividad minoritaria dentro del trabajo general, todavía seguimos manteniendo esos vínculos y determinados productos porque pensamos que es un mensaje y una iniciativa que sobre todo reconoce la relación con países del sur, con grupos de cooperativas del sur, en términos de equidad e igualdad. Y bueno pues, según nuestros puntos de venta tenemos los productos de comercio justo y esa es la otra actividad. Y en cuanto a la gestión de residuos también decir que ya nuestro ámbito de trabajo únicamente no se circunscribe al territorio de Guipúzcoa, sino que también tenemos presencia a nivel de inclusión en Vizcaya, a nivel de gestión de residuos en Asturias y a nivel de inclusión también en Galicia. Nos hemos extendido por la cornisa cantábrica en todos estos años. Muchas veces la razón de esta extensión ha sido motivada por la petición de gente del lugar que nos decía "Oye nos gusta vuestro modelo de funcionamiento y nos gustaría saber si se puede replicar ese modelo aquí" eso es un poco lo que nos ha animado a generar delegaciones ya desde el año 2000.

Otro de los ámbitos que trabajamos, lo que pasa que anteriormente era un área y ahora es un servicio transversal, y es muy importante, es lo que denominamos educación e incidencia. Educación para transformación social e incidencia a nivel de sensibilizar la población en cuanto a aspectos, valores... que a nosotros nos parecen fundamentales, los que son transversales como la organización. Estamos hablando de conceptos economía solidaria, consumo responsable, comercio justo, inclusión en términos de derechos etc. Y ahí hay un equipo de personas que trabajan bien, haciendo formaciones con las universidades, haciendo un trabajo didáctico educativo con grupos escolares o con la población en general lanzando campañas y difundiendo, de laguna manera, cuales son los aspectos que trabajamos.

- *¿Cuál es su relación Con la Administración Pública?*

Sobre todo a partir del año 1994, que es cuando se dio la nueva estructura organizativa, se afianzo la relación con las Administraciones, al menos por la parte social. En cuanto a partir de eso empezaron a general convenios de colaboración y bueno ya tenemos una relación estable bajo la figura de convenio. Prácticamente todos los centros que gestionamos están conveniados con la Diputación. En algún caso tenemos algún tipo de ayuda o subvención por parte de las Administraciones pero el núcleo fuerte de nuestro trabajo en esa área es mediante convenios de colaboración con las Administraciones. Eso da una garantía y una estabilidad en cuanto a continuidad pues porque ya se establece una relación de confianza. También en algún caso, gestionamos algún servicio vía licitación, vía concurso, como es el caso de centro de acogida de Gaztelutxo en Rentería. Eso salió a concurso, lo ganamos, volvió a salir, los hemos seguido ganando y por ahí también hay una vía pero la fundamental es la otra. Con la parte de gestión de residuos, prácticamente nuestra financiación se nutre de nuestros propios recursos, de las ventas que obtenemos y se complementa con apoyos, subvenciones... a la contratación de colectivos desfavorecidos bajo la figura de las empresas de inserción. Es una situación que está regulada por el Gobierno Vasco y por el Gobierno estatal. Y luego, en alguna ocasión, en tres ocasiones también hemos tenido convenios de colaboración para apoyar la puesta en marcha de lo que llamamos "EkoCenter", que son centros de preparación para la reutilización. Eso ha sido a través de la Diputación del medioambiente porque bueno de alguna manera es un poco una asignatura pendiente dentro de lo que es la funcionalidad general de residuos en Guipúzcoa.

- *¿Así que diría un porcentaje bastante alto de vuestra actividad económica con la Administración, verdad?*

Si, tenemos un porcentaje bastante alto con la Administración. En nuestro caso no tenemos, si bien somos una fundación, nuestros patronos no son entidades relevantes, no son instituciones reconocidas, sino que son personas físicas que además trabajan en la propia entidad. Y tiene un carácter más bien instrumental. En cuanto a los ingresos, la parte de ingresos propios, si que la parte de gestión de residuos es mayor que las subvenciones que se reciben, pero en realidad prestamos servicios, tampoco son subvenciones, prestamos servicios, se nos financia por plazas ocupadas y bueno esa es la relación que mantenemos. Pero hay dependencia importante a la Administración.

- *¿Y, con qué administraciones concretas trabaja Emaús?*

La parte más importante es la Diputación de Guipúzcoa, en este territorio. Luego tenemos el ayuntamiento de Rentería en cuanto a la

gestión del concurso del centro de Gaztelutxo. Con ayuntamientos son más bien cantidades más minoritarias, más pequeñas. Y Gobierno Vasco también tiene una parte, pero no creo que llegue al diez por ciento del volumen de ingresos que tenemos. Y en otros territorios pues fundamentalmente es de acuerdos con ayuntamientos, salvo en Vizcaya que si hay un convenio con la Diputación.

- *¿Qué significan las Cláusulas Sociales para ustedes?*

Las clausulas sociales son una herramienta muy importante a fin de generar empleos en el tercer sector, discriminando de manera positiva frente a lo que son empresas convencionales, de cara a que bueno, tenemos unas características muy peculiares. De alguna manera en lo que es intervención social, llevamos muchísimos años, muchos más que se empezara a mercantilizar la gestión de los servicios sociales y entran empresas privadas con ánimo de lucro y también incluso mucho antes de que algunos de los servicios que se prestan, fueran considerados como derechos. Entonces hay una larga tradición de las entidades sociales y las clausulas sociales lo que han permitido es que por lo menos en teoría se reconozca la preferencia de las organizaciones sin ánimo de lucro frente a empresas mercantiles que si lo tienen.

- *¿Para Emaús las Clausulas Sociales son importantes?*

Son importantes, lo que pasa es que no se aplican en la medida que se deberían de aplicar. Que quiero decir, tampoco ha habido hasta hace poco una definición exacta de en qué consisten las clausulas sociales, ha sido más bien voluntad de determinadas Administraciones, voluntad política en la que han ido interpretando el margen que facilitaba la ley de contratos para posibilitar este tipo de medidas y no siempre ha sido fácil, es más, hoy en día todavía nos encontramos con mucho recelos, muchos reparos por parte de interventores, por parte de secretarios de ayuntamientos o otras formulas similares en la Administración en la que obviamente esto del complejiza su acción ordinaria. Es verdad que últimamente la ley ha ido amparando la puesta en marcha de clausulas sociales, ha ido generalizando, por lo menos en la aprobación de determinados acuerdos administrativos pero en la práctica todavía no se ve que esto se utilice con agilidad en las contrataciones, en las licitaciones. La ultima directiva europea sobre la ley de contratos establecía que precisamente había que aplicar y fomentar la aplicación de las clausulas sociales y entre otras se planteaba la conveniencia de desglosar en lotes determinados concursos y comunicación para facilitar que las pequeñas empresas, también las entidades sociales, pudieran optar a ello. Cuando sale un macro concurso en el que supone la gestión integral, por ejemplo la gestión de los residuos, pues bueno, obviamente las entidades como la nuestra no tenemos ni capacidad, ni vocación, ni voluntad de asumir, la limpieza viaria, el mantenimiento de

parques y jardines etc. pero si que tenemos interés por lo menos en entrar en el segmento de los residuos voluminosos, textiles etc. Cuando eso sale en un paquete, se queda blindado ya no hay opción. Entonces, esa directiva europea planteaba eso. Por otra parte, esa misma directiva también recogía que lo que es intervención social, se reconocía el carácter de especialización que tenían las entidades en ese ámbito y que se recomendara que las Administraciones convenieran, dieran preferencia a las entidades sociales para la prestación de determinados servicios. Eso posteriormente aquí se ha ido también, ha habido recientemente modificación de la ley, en la que la figura de reserva de mercado, que es una forma de clausula social, esa sí que marca un antes y un después en el tipo relación. Las clausulas sociales en general lo que hacen es baremar o puntuar el cumplimiento de determinados requisitos, pero lo que es la reserva de mercados restringe el acceso al concurso a aquellos que cumplan previamente determinados requisitos, y en este caso se establece hasta ahora lo que había vigente era que, los centros especiales de empleo podían acceder a una reserva de mercados exclusivamente para centros especiales de empleo sin límite en la cuantía de licitación y a las empresas de inserción las limitaba, contratos menores etc. Y eso pues realmente no hacia operativo el que pudiera haber primero, una pluralidad de servicios de esas características, ni que fuera algo estable que permitiera generar estructuras estables. Ahora con la modificación, con una revisión de la ley de contratos, se establece que se equiparan las empresas de inserción con los centros especiales de empleo. Con lo cual pueden salir concursos en las que se establezcan previamente que para presentarse a su licitación, tienes que ser o bien, centro especial de empleo, o bien empresa de inserción, sin límite en la cuantía de concurso. Y eso realmente abre muchas puertas. Ahora bien, de ahí hasta que eso se ponga en marcha pues costará. Aquí en Guipúzcoa teníamos una norma foral aprobada que recogía las clausulas sociales y este tipo de aspectos. Fue recurrida pero hubo un problema, un error de forma en plazos y tal, con lo cual sigue vigente, pero solamente ata a los servicios que saque a licitación o obras que saca a licitación la diputación. Y luego los ayuntamientos pues, lo recogen en plenos los acuerdos, pero luego no hay una reglamentación que desarrolle todo eso. En la práctica pues todavía ser hace poco, todavía se hace muy poco. Esa es la lectura que yo haría y es una pena, muchas veces pues es poder sortear los recelos quien está acostumbrado a realizar los pliegos o hacer contrataciones que simplifica que haya un único interlocutor que no se fragmente o inicie una relación con nuevas empresas o nuevas entidades. Pero yo creo que poco a poco la legislación lo va amparando mas y al final de lo que se trata es de generar empleos en un modelo diferente al de la economía convencional, en el que no busca ánimo de lucro sino, de lo que se trata es de favorecer formulas de economía solidaria y generar empleo, en la mayoría de los casos dirigidos a inserción laboral de colectivos desfavorecidos.

- *Ahora que me habla de legislación ¿Quitarían o añadirían algo a dicha legislación actual?*

Bueno, quitar no sé, no creo que sea conveniente quitar, sobre todo lo que se plantea en términos positivos. Y añadir, me conformo con que en este momento se empiece a aplicar, siempre habrá tiempo de corregir etc. Hay territorios, hay comunidades autónomas en las que esto se lleva aplicando desde hace muchos años, como es el caso de Cataluña, o el caso de Navarra y, en otros territorios no tendremos la suficiente fuerza o la suficiente presión, o nuestros gobernantes no tienen la mentalidad adecuada o todavía creen que no es el momento. Pero sería ya suficiente con que se aplicara lo que tenemos.

- *¿De los diferentes tipos de Clausulas Sociales, cuales son los tipos más interesantes para Emaús?*

El tema de reserva de mercados es muy importante porque de esa manera discriminas de manera positiva una serie de de servicios con lo cual, por mucho que haya una baremación o se tengan en cuenta determinadas clausulas sociales, al final lamentablemente la mayoría de los contratos o los concursos lo que priva es la valoración económica. Y ahí pues seguramente nuestros márgenes son más reducidos y no tenemos las posibilidades de bajar precios, con el único objetivo de conseguir ese primer contrato y luego ya permanecer el servicio. Y de ahí que, según en qué sectores es muy positivo el que se apliquen las clausulas sociales, lo que es obra en general, lo que es servicios en general, pero luego en aquellos segmentos en los que las entidades del tercer sector vocacionalmente llevan trabajando desde hace tiempo, yo soy al menos partidario de que se preserven esos espacios para su continuidad por todo lo que han aportado cuando no eran sectores mercantilizados y por el saber hacerlo después de tantos años.

- *¿Han trabajado de alguna forma en Emaús para acogerse a las Clausulas sobre el euskera?*

Nosotros hemos trabajado lo que es el tema de clausulas sociales sobre todo en el ámbito estatal junto con otras redes, entonces ahí el euskera queda un poco diluido. Es verdad que en nuestro territorio el tema del euskera cobra fuerza importante. No sé si le hemos dado la suficiente importancia, nos hemos fijado más en temas de género, en temas de igualdad, en temas de condiciones salariales y en temas de incorporación de colectivos desfavorecidos y, probablemente a partir de ahora tener en cuenta la peculiaridad de nuestro territorio sea el momento también de tener en cuenta la característica del euskera como idioma entre guipuzcoanos y guipuzcoanas.

- *Actualmente, hay opiniones que dicen que las Clausulas Sociales entran en contradicción con el Libre Mercado y la Ley de la competencia. ¿Cuál es su opinión sobre este debate?*

Es bien sencilla, yo creo que realmente, resulta paradójico pero quienes ejercen competencia desleal son las empresas que bajan precios, tiran precios y no tienen en cuenta en sus contrataciones a personas que forman parte de la sociedad que igual van a ser menos rentables que otras, pero que también necesitan oportunidades de generación de empleo. La cuestión está en que, tu como organización o como empresa, como entidad tienes en cuenta el conjunto de la sociedad o si no, estás haciendo que sea el Estado el que se tenga que hacer cargo de sacar adelante determinadas personas sin que tú aportes nada. Entonces, primero, no parece que sea justo ni solidario, porque al final es externalizar una necesidad y no incorporarlo en tu gestión productiva, gestión diaria como organización, como empresa. Entonces, nosotros estamos totalmente en contra de que se trate de plantear la duda de que si hacemos competencia desleal, participamos en la prestación de servicios, a nosotros no nos dan subvenciones, nos pagan por los servicios que realizamos y en el caso de contrataciones dan un plus por el déficit de productividad que presentan las personas que acceden a los puestos de inserción. Si una empresa ordinaria, una gran multinacional está dispuesto a asumir hasta un setenta por ciento de su personal a colectivos desfavorecidos sería genial, no necesitaríamos, no tendría razón de ser las empresas de inserción, pero no parece que las actuaciones vayan por esa línea.

- *¿Actualmente en el caso de Emaús las Cláusulas Sociales suponen una ayuda para contratar con la Administración Pública?*

Más que una ayuda nosotros, o yo al menos entiendo que las cláusulas sociales son una obligación de las Administraciones en ese concepto que tenemos asumido que las Administraciones están para redistribuir la riqueza. Entonces, dentro de la riqueza, el tener opción a un puesto de trabajo también es una oportunidad y una fuente de riqueza para las personas, riqueza no en el sentido de acumulación sino riqueza el sentido de desarrollo personal. No creo que tenga que ser ni una ayuda ni una concesión, es un derecho y creo que hay que defender y que hay que mantener y sobre todo que hay que aplicar. Estamos rodeados de muchos derechos pero que su ejecución, su desarrollo dejan mucho que desear, y en este todavía estamos empezando, lo de las cláusulas sociales en otros países de Europa están mucho más avanzados y aquí todavía estamos saliendo de inercias, que cuesta arrancar. Luego es verdad también que en situaciones económicas poco boyantes pues tampoco, bueno por una parte no favorece porque no hay tantos empleos para poder generar, pero a su vez es el momento que hay que demostrar que, o tenemos en cuenta determinadas situaciones o sino cada vez mayor número de población se va a ir distanciando, se va a ir generando un distanciamiento entre los que tienen posibilidades de

trabajar y los que cada vez están más alejados del mercado laboral. Y hay que tener en cuenta que estar un periodo largo en desempleo, por una parte te reduce tu credibilidad o la validez de tu curriculum, pero por otra parte también deshabilita y desmotiva a la persona que se encuentra en esa situación. Lo que nos encontramos además es que al final lo que se llega a ofrecer en el mejor de los casos, son condiciones salariales muy bajas y que lo que hacen es forzar a que se generen ahí unos puestos que tienen que decir que si a cualquier cosa pues porque sino las condiciones son muy negativas. Y luego aquellos que han tenido otro tipo de dificultades añadidas por temas de adicciones, temas de problemas mentales... las empresas de inserción y la aplicación de las cláusulas sociales lo que permite es poner en práctica procesos de mejora en la empleabilidad, en la que se tiene en cuenta actitudes, aptitudes, hábitos y habilidades y, eso solamente se puede hacer desde la práctica. Si tú no tienes la oportunidad de recuperar destreza en un puesto de trabajo, estarás perdiendo competitividad con aquel otro que está permanentemente en el mercado, bien, saltando en una oferta a otra o de manera estable que sería lo deseable.

- *¿Son instrumentos eficaces las cláusulas sociales para empresas como Emaús o son más instrumentos para mejorar la imagen social de las Administraciones?*

Ni siquiera creo que en muchos casos las Administraciones intenten mejorar la imagen, porque solo con hacer un acuerdo en un pleno, en el que se acepta la aplicación de las cláusulas sociales y no se avanza nada más, poca repercusión mediática va a tener. Yo creo que lo que hace falta es el asumir que es necesario poner en marcha otro tipo de políticas públicas, en el que se tenga en cuenta como dar respuesta a todos los sectores de la población, incluso a los que habitualmente están fuera del mercado, y eso solamente pasa porque se apliquen cláusulas sociales, reserva de mercados. Va más allá de un mero lavado de imagen o de una operación de estética, vamos a decir. Creemos que es un derecho que hay que reclamar y que hay que reivindicar que se ejecute.

- *Hoy en día, la parte más importante y a la que se le adjudica la mayor puntuación en los concursos es el precio. ¿Creen ustedes que la puntuación que se les adjudica a las Cláusulas Sociales en los concursos, aunque no es muy elevada, puede inclinar la balanza a favor de las empresas más sociales?*

En algún caso podría ser, pero también nos hemos encontrado con realidades de que se dice en determinadas licitaciones, por parte del licitador, que va a aplicar las cláusulas sociales, pero luego tengo mis dudas y solamente son dudas, de si realmente se hace un seguimiento de que esos compromisos se van cumpliendo. Muchas veces la Administración lo único que quiere es que el servicio se haga y si ha

quedado bonito bien, pero después hay poco seguimiento en su aplicación. El algún caso podrían ser determinantes, si hubiera un empate a puntos, un empate en la parte económica, la oferta económica, pero ya digo que a veces es muy difícil competir económicamente porque los márgenes y las estrategias son diferentes. Y luego está también el pliego técnico, que puede establecer diferencias. Pero hoy en día el papel lo soporta todo, el pliego puede ser muy bueno, lo que hace falta es ver un poco desarrollos, experiencias y ejecuciones. Nosotros en muchas ocasiones hemos comprobado que incluso en aspectos que somos muy expertos se nos ha ganado en la parte de pliego técnico y que luego te das cuenta de que la aplicación deja mucho que desear.

- *En cuanto al futuro ¿qué cambios piensa Emaús que habría que introducir en las Cláusulas Sociales para que éstas sean más favorables a las empresas sociales como Emaús?*

Yo creo que el principal cambio que habría que hacer es que la aplicación de clausulas sociales fuera de obligado cumplimiento para las Administraciones, punto primero. Si no es de obligado cumplimiento, sino una mera declaración de intenciones, no sirven para nada. En segundo lugar, con la reserva de mercados se establece que hay que definir previamente el volumen del mercado que se va a licitar en esas condiciones. Si estamos hablando un tres, un cinco, un siete o un diez por ciento, de que estamos hablando. Con lo cual, todas las Administraciones debieran de tener una planificación y en previsión de lo que vayan a adjudicar en los años correspondientes, se garantice que se cumple esos mínimos de licitación en condiciones de reserva de mercados. Si tú dices que vas a hacer un cinco por ciento de la licitación total de una Administración y luego nadie hace el seguimiento de que se esté cumpliendo, pues es muy difícil. Que ocurre dentro del problema, que muchas veces en las Administraciones se trabaja muy departamentalmente, con lo cual, tiene el riesgo de que un departamento diga, pongo un ejemplo, carreteras ya lo sacará, y con lo que saque él ya cumple. Ya, pero es que carreteras está pensando que igual es Cultura el que lo sacará, entonces creo que alguien en las Administraciones tiene que corresponder en nuestro ámbito al diputado general o a quien el delegue expresamente, o alcalde o a quien el delegue expresamente, él o ella, tengan el compromiso de velar por que se realicen las peticiones que se han determinado y se han aprobado. Si no, si nadie vigila el corral, cualquiera se lleva la gallina, ese es el problema.

- *Para acabar, ¿si quisiera decirme algo más?*

Poco me faltaría para decir, creo que es algo necesario que ya lo he dicho y lo que hace falta es que haya presión social, presión sindical y presión de las entidades para que todo esto se vaya incorporando de manera ordinaria y normalizada. Al final, nosotros también con el tema de clausulas sociales, con el tema de mercados reservados, cuando

hablamos de contratación de colectivos desfavorecidos, hacemos la siguiente cuenta, en aquellos casos en los que hay financiación para la contratación de determinados colectivos, tu miras lo que te van a dar, luego haces la cuenta de los que tu estas aportando al Estado en general, en cuanto al IRPF, Seguridad Social, IVA que se genera, impuestos de actividades económicas etc. y devuelves con creces lo que has recibido como subvención para la contratación de colectivos desfavorecidos. Si además le añades lo que el estado se ahorra porque si no tendría que estar pagando una prestación, pues ya, salen las cuentas pero favorablemente sí o sí. Que ocurre, que hay determinadas cuentas que no se finalizan en el año sino que hay que verlo con proyección y con perspectiva. Y luego hay otras en las que, como no depende del mismo organismo, de la misma Administración, de ese conjunto de movimientos económicos, pues podemos tener la tentación de decir, si si, pero es que en la Seguridad Social eso se paga en Madrid, y aquí, bueno una visión un poco limitada de las ventajas económicas que tiene favorecer procesos de inserción, más allá de más opciones porque estás haciendo acciones de prevención en cuanto a que cabe el riesgo de que personas que se lo están pasando mal tengan varias posibilidades, entre ellas, delinquir o entrar en consumos, entrar en acciones más perniciosas y al final también cuestan a la sociedad. O sea que hay que hacer un poco ese análisis más global.

Pablo Moratalla eta Maria Lopez(e)-ri elkarrizketa

Pablo Moratalla EHLABE erakundeko koordinatzailea da. Maria Lopez, berriz, Gureak enpresako zuzendaritzako kidea eta zuzenbidearekin erlazionatutako gaiak, laguntzei buruzko gaiak eta beste hainbat jarduera burutzen ditu orokorrean.

- Data: 2016-06-13
- Lekua: Gureak. Illarra bidea, 4, 20018 Donostia, Gipuzkoa
- Ordua: 11:00
- Iraupena: Ordu bat
- Enpresen deskripzioa:

EHLABE Gasteizen kokatuta dagoen irabazi asmorik gabeko enplegu-zentro berezien erakunde soziala da. Euskadiko probintzia askotan dago kokatuta iadanik eta momentu honetan hamabi erakunde daude elkartuta, horien artean Gureak. EHLABEK Administrazioarekin, Eusko Jaurlaritzarekin, Lanbiderekin eta beste instituzio batzuekin dituzten erlazioak eramaten ditu. Erakunde bakoitza bere kabuz ibili beharrean, EHLABE da guztien ordezkari. Hamabi erakundek banaka indar egin beharrean, guztiak bat eginda lorpen handiagoak izango dituztelako, mezuak hobeto iristen eta presio handiago egiten laguntzen du.

Gureak enpresa, Donostian kokatuta dagoen ezgaitasun intelektualak dituzten kolektiboentzako sortu zen enplegu-zentro berezia da. Gaur egun 4600 langile inguru ditu eta bere helburu nagusia ezgaitasuna duten kolektiboentzat enplegua sortzea da. Ezgaitasuna duten pertsonak lan munduan txertatzea, batez ere kolektibo ahulenak, hau da, ezgaitasun intelektual edo buruko gaixotasun dituztenak.

Gureak erakundea lau zatitan dago banatuta, lau enpresa ezberdinetan bezala. Batetik, "Gureak Industrial" dago, non produktua industrializatu arteko balio-katean beharrezkoak diren prozesu guztiak diseinatzen dituzten. Bestetik, "Gureak Zerbitzuak", hemen daude zerbitzu enpresa guztiak. "Gureak Marketing" izango litzateke Gureaken beste zati bat non korreo lanak, inprimakiak eta beste hainbat jarduera burutzen dituzten. Azkenik, "Gureak Itinerary" non pertsona baten ibilbideak lantzen dituzten, orientazioaren inguruko gaiak, alegia.

Bestalde, zerbitzu okupazionala eskaintzen dute, hau ez da ohiko enplegu mota. Badaude pertsona batzuk enplegura heltzeko gaitasuna dutenak baina oso gaitasun urria. Pertsona hauek, zortzi ordu eskulanak egiten eduki beharrean, lanean dabiltzan pertsonekin nahasten dituzte, beste langileek bost pieza egiten dituzten bitartean, zerbitzu okupazionalako hauek bat egiten dutelarik, baina ulertzen da, modu honetara beraien garapen pertsonalari laguntzen zaiola.

Horrez gain, badaude proiektu ezberdinak eta horren adibide da “Academy Café”. Bertan, zerbitzari lana nolakoa izango litzatekeen erakusten zaie pertsoneri, ondoren merkatuan lana bila dezaten.

- Elkarrizketa hitzez hitz:
- *¿Me podrían hacer una pequeña descripción de Gureak y EHLABE como organización y empresa?*

EHLABE es la asociación de centros especiales de empleo, de iniciativa social. Es decir, centros especiales de empleo que son sin ánimo de lucro. Todo lo que ganan, cuando ganan lo reinvierten en objeto social de la entidad. Es una entidad supraterritorial, que está en bastantes provincias de Euskadi y actualmente estamos doce entidades, entre ellas, Gureak. Gureak es una de las entidades fundadoras además, en el año 1987. Somos centros especiales de empleo, por lo tanto, nuestro objetivo es generar empleo para el colectivo de personas con discapacidad.

Gureak somos un grupo de empresas, hay varias empresas dentro de todo Gureak. Nuestro objetivo es conseguir insertar a las personas con discapacidad, especialmente los colectivos más vulnerables, personas con discapacidad intelectual o enfermedad mental. Inicialmente se creó para personas con discapacidad intelectual. Las personas que están actualmente trabajando son unas 4600, en tema de intelectual estamos hablando de un 37%, en psíquicos 23%, en tema mental 15%, sin discapacidad hay 16% ahora mismo y sensoriales 6.8%. Sensoriales son, tema de vista, oído... los cinco sentidos. Es verdad que aunque antiguamente esta era la más grande porque es el origen, poco a poco se va incrementando también el trastorno mental, que es un poco una enfermedad del futuro. A la vez que la discapacidad intelectual va disminuyendo, porque ahora con todas las pruebas que hay de embarazo pues ya no nacen casi con síndrome de Down. Se pueden detectar tantísimas cosas de forma previa que ya nacen muchas menos personas con discapacidad intelectual y sin embargo, el trastorno mental van aumentando.

Estamos divididos por toda la provincia y lo tenemos dividido como en cuatro grupos. Uno sería el área industrial, el tema de automoción, operador logístico, electrónico, los cableados eléctricos que son sobre todo de los coches. Luego hay otro grupo que son “Gureak Zerbitzuak” que es donde están todas las empresas de servicio, tenemos una empresa de limpieza, una empresa de jardinería, que por cierto es donde más afecta la reserva de contratos. Toda la parte industrial es mas privado, un mercado distinto. “Gureak Marketing” sería otra de las bolitas, y esta se dedica a temas de correo, imprimir hojas... este también trabaja bastante con la administración porque muchas veces nos contratan, pues ahora con las elecciones, normalmente cuelga de aquí también, el tema de las papeletas... todos estos son actividades de

producción, digamos. Luego está “Gureak Itinerary” que está es a nivel interno, depende de unas empresas de aquí, que es la matriz. Se lleva todo el tema de orientación, digamos que se trabajan los itinerarios de una persona. Normalmente cuando una persona entra a Gureak, se le hace una entrevista y se le valora un poco, se le orienta un poco y se define un poco que capacidades tiene, qué no puede tener, igual en el momento de la entrevista no es suficiente, entonces se les manda a formación. Puede ser inicial para valorar un poco si funciona bien en un sitio o en el otro. Y de aquí hay un escalera lo que se viene trabajando un poco todo el tema de orientación, por otro formación, empleo ordinario, que quiere decir cuando les mandamos a trabajar fuera, hay un servicio también, que se supone que es un poco el fin. Te acabas insertando en el mercado, aunque también es una lección a veces, porque hay gente que no le interesa eso, prefiere trabajar en lo interno. Si te interesa, es lo más a lo que aspira una persona.

En toda esta escalera tu puedes tener movimientos, una persona con enfermedad mental, por ejemplo, está en un nivel bajito y empieza a reinsertarse, poco a poco va evolucionando y las capacidades también. Pero puede ser al revés, tu puedes estar arriba y puedes ir bajando, o a medida que vas envejeciendo vas perdiendo capacidades. Entonces esta escalera es continua y este es un servicio que se va dando para cualquiera de las empresas a nivel interno, para todas las personas con discapacidad y durante todo su recorrido, incluso si estás trabajando fuera, también se hace una especie de seguimiento cuando un momento dado te puede ir mal, vuelves. Entonces, hay un montón de profesionales.

Luego está el servicio ocupacional, que no es empleo, entonces hay personas que están empleadas, porque tienen capacidades para llegar a empleo, resulta que en un taller, igual en una empresa que no tiene nada que ver con Gureak, puedes tener el operario, el encargado y el jefe, aquí tenemos, operario uno, operario dos, operario tres... y es porque depende de las capacidades, en una línea que igual una persona puede poner siete movimientos, aquí una persona puede poner tres o cuatro. Ahora contratamos ingenieros para que vayan trabajando como seguir para que en un trabajo que es para cinco nosotros conseguimos meter a diez, como conseguir poder meter a otros tres o cinco mas y de las capacidades menores posibles. Trabajamos y hay mucha investigación para poder dar el mayor empleo a las personas que menos capacidades tienen, más necesidades tienen. Hay grupos de trabajo, un montón de proyectos que tienen su complejidad.

“Academy Café” es un proyecto, donde se van formando a las personas que en principio es perfil de régimen ocupacional, pero aquí se les va enseñando como sería el trabajo de camarero y a medida que van aprendiendo se les pasa a intentar buscar trabajo fuera.

- *¿Y a qué se dedica EHLABE?*

EHLABE lo que hace es, toda la relación con la administración, Gobierno Vasco, Lanbide. Tenemos un montón de proyectos con Lanbide y con el

Gobierno Vasco. En vez de ir con doce voces, cada entidad a lo suyo, EHLABE es la que lleva la voz en el sector, lo que facilita que lleguen los mensajes y que se pueda hacer presión. También es el que lleva la voz en el sector de empleo protegido en Euskadi, a nivel estatal y también a nivel Europeo. A parte que como tal, también gestionamos algunos de los proyectos.

Se hace mas fuerza de alguna forma en el mundo de la discapacidad si vamos todos juntos que si va cada uno por su lado.

- ¿Qué funciones realizan ustedes dentro de Gureak y EHLABE?

Yo soy el coordinador de la asociación en EHLABE y dentro de Gureak soy adjunta de dirección y llevo en principio todo el tema jurídico, contrataciones, tema de ayudas a nivel de grupo y apoyo jurídico en general de marketing de consejo de sociedades... un poco variado.

- *¿Cuál es su relación Con la Administración Pública?*

En Itinerary lo que sí que hay con la Administración, ya no de contratación, pero sí que aquí tenemos muchas ayudas. De aquí no producimos, en el tema de orientación no producen, entonces aquí sí que dependemos mucho de ayudas, en este área. Es un grupo de personas que se dedican solo a dar servicio a las empresas externas, es todo gratuito, no se factura nada. De alguna forma, esto sí que depende mucho de ayudas. Gureak y otras entidades de EHLABE son agentes colaboradores de Lanbide para diferentes proyectos. Cuando alguien va a Lanbide a buscar empleo, hay centros colaboradores que hacen lo mismo y nosotros estamos en un área que está especializada, salen las ayudas para todos y luego salen unas ayudas para colectivos especiales. Esos colectivos especiales hay unos que son para discapacitados, otros que son para gitanos, otros que son para riesgo de exclusión... hay colectivos específicos y nos dan la licencia para orientar, entonces, si tienes discapacidad, les atendemos aquí, como si fuésemos un centro de Lanbide. Hacemos lo mismo, solo que como entidad especializada. Hay diferentes proyectos que están subvencionados, pero la contratación sería más en el área de producción. Aquí normalmente solemos acceder a ayudas especializadas para colectivos concretos pero también accedemos a ayudas generales que igual te puntúan más por tener personas con discapacidad. Eso podría ser una clausula social cara a ayudas públicas pero normalmente acaban sacando para diferentes colectivos y si no sacan, intentamos que saquen. Muchas veces no tiene nada que ver que te orienten a ti, recién salida de la carrera a que le orienten a una persona con discapacidad intelectual, esa persona no tiene conocimientos de qué es lo que tiene que sacar. Un profesional que se dedica a esto, sabe mejor como valorar.

- *¿Qué porcentaje de la actividad económica se contrata con la Administración Pública?*

No será mucho. Es mayor el privado que el de la Administración. Date cuenta que aquí estamos, la mitad de la empresa va a Industrial, y ahí no hay nada de contratación y es donde más dinero se mueve.

- *¿En concreto, con qué administraciones concretas trabajan?*

En general un poco con todo. Nosotros incluso en la empresa de Marketing, a nivel estatal. Nosotros aquí trabajamos con todo tipo de Administraciones, con el Gobierno Vasco, con la Diputación llevamos el servicio de régimen ocupacional, son personas que no están trabajando pero tenemos a 840 plazas casi. Son personas que no llegan a empleo y que hay darles una atención. Nosotros tenemos algo un poco innovador que le llaman el "Modelo Vasco" porque se creó aquí. Esas personas en vez de tenerlas aquí ocho horas haciendo manualidades, lo que hacemos es mezclar esas personas que les damos esa atención, ese servicio diurno, con las personas que están trabajando. En una línea, habrá uno de empleo con sus cuatro o cinco piezas y uno de régimen ocupacional con una. Pero entendemos que ese entorno mezclado favorece que la persona de régimen ocupacional pueda desarrollarse más. Eso en principio lo llevamos con la diputación. El servicio de contrataciones propias como tal de aquí, con ayuntamientos más, pero también con el Gobierno Vasco. Sobre todo limpiezas, jardinería... ese tipo de trabajo suele ser más con la Administración local. Marketing sí que trabaja más a nivel estatal. Gureak somos una empresa muy grande, pero al ser personas con discapacidad, no tenemos opción de irnos fuera y empezar allí a trabajar porque dependemos de la gente y la gente tiene que estar cerca de su casa. Una persona con discapacidad intelectual no la puedes mover. Una de las bases a la hora de desarrollar todo este proyecto cuando se creó, se empezaron a hacer talleres un poco en toda la provincia para dar servicio a las personas con discapacidad de esa área. Aunque se va desarrollando, tenemos un poco la cosa esa de que nosotros nunca podremos ir a producir a fuera, siempre va a estar físicamente en donde está la persona y la persona es la que va a trabajar.

- *¿Qué significan las Cláusulas Sociales para ustedes?*

Son una oportunidad pero pueden ser un riesgo. Son una oportunidad porque pueden reservar más facilidad, pero tal y como está derivando la normativa también hay riesgo. Las cláusulas sociales son un derecho que tenemos a nivel jurídico dentro del colectivo que trabajamos. A nivel legal las cláusulas sociales pueden permitir que te reserven algo para ese colectivo, aunque es verdad que en la práctica muchas veces acaban no siéndolo. Jurídicamente es una medida positiva. Tenemos un trabajo continuo, ahora viene mucha normativa Europea a todos los niveles, ya no solo de contratación pública, sino para cualquier ayuda

que pidas aquí, tenemos que cumplir un montón de requisitos y normativas estándares que ni siquiera la propia Administración de aquí todavía las controla bien. Muchas veces vas un poco de la mano intentando trabajar para el reglamento y por necesidad, para que se vaya adaptando y para que se vayan cumpliendo esas reservas, esas cláusulas.

- *¿Para Gureak y EHLABE las Cláusulas Sociales son importantes?*

Son importantes porque nos puede permitir en un momento dado asegurar trabajos o más derechos. No solo en la reserva de contratos, son importantes que en las licitaciones poco a poco se vayan haciendo que las empresas ordinarias tengan, mínimo, que cumplir con la legislación. Son importante ya no solo para nosotros, sino porque entendemos que para defender el colectivo de discapacidad deben cumplir esas cláusulas sociales toda la sociedad. Desde personas físicas, hasta empresas, es una forma de proteger el colectivo a nivel de la sociedad.

- *¿Qué piensan ustedes sobre la legislación de las Cláusulas Sociales? ¿Qué quitarían o añadirían a dicha legislación actual?*

La legislación ha sido coherente, ha tardado pero se ha ido a nivel estatal. En Euskadi no hay todavía desarrollada, pero a nivel estatal se ha ido desarrollando la legislación. Está bien, es correcta, yo creo que aunque haya normativa luego en la realidad no se ha llevado a cabo, poquísimas Administraciones de manera sistemática las aplican. No se está aplicando como debiera aplicarse, son un poco escasas las Administraciones que aplican las cláusulas sociales o reserva de contratos. En cualquier caso es mejorable, creemos que nosotros estamos luchando para que mejoren. Es verdad que falta mucho desarrollo a nivel de comunidad autónoma. Pero como todas las normas que luego se crean aquí en Euskadi hay que tener en cuenta que aquí debieran de hacer una norma específica que desarrolle un poquito más y aplique a como funciona la sociedad vasca.

- *¿De los diferentes tipos de Cláusulas Sociales cuales son los tipos más interesantes para ustedes?*

Las que aplican directamente los centros especiales de empleo es la reserva de contratos, pero en general estamos atentos a cualquier aplicación de cláusulas sociales. En cualquier licitación estamos atentos a ver como se plasman estas cláusulas sociales, no solo hacemos actividades de centro especial de empleo sino que nuestro objetivo es la empleabilidad de todos los colectivos con discapacidad. Los contratos de reserva afectan directamente a nuestros centros especiales de empleo pero el resto de cláusulas sociales que se puedan aplicar

afectan al colectivo, a las personas con discapacidad y a su mejora de empleabilidad.

- *¿Han trabajado de alguna forma para acogerse a las Clausulas sobre el euskera?*

No específicamente por el hecho de ser el colectivo con discapacidad, pero sí que se han conseguido certificados. De hecho, se va trabajando el Euskera y se intenta, cara a contrataciones poder presentar los certificados. Te genera trabajo conseguir el certificado y mantenerlo. Yo creo que ayuda no supone, en algún contrato te puede puntuar pero no de forma relevante. Yo creo que es más para nosotros certificar que trabajamos a favor del euskera y que es un colectivo bastante "euskaldun" pero no porque eso te vaya a hacer que consigas una ayuda.

- *Actualmente, hay opiniones que dicen que las Clausulas Sociales entran en contradicción con el Libre Mercado y la Ley de la competencia. ¿Cuál es su opinión sobre este debate? ¿Piensan que son una medida contra la libre competencia?*

Ese problema se está dando en la contratación de servicios sociales. Un problema que, además, vemos peligros porque a nivel Europeo parece que la visión es muy aperturista, todo es contratación pública. Yo creo que esa es la idea que viene de las Directivas Europeas. Aquí, en la legislación estatal se pueden poner barreras.

Creemos que es por falta de conocimiento, en realidad la persona que opina que entras en competencia por el hecho de clausulas sociales es porque no entiende que realmente algunos colectivos si no tienes una clausula social o si no utilizas una acción positiva de discriminación nunca van a llegar a actuar en un mercado de igualdad. No van a acceder nunca si no tienen eso. No estás creando competencia desleal, sino lo que estás haciendo es favorecer de alguna forma o aplicar acción positiva que es lo que la normativa, tanto Europea, como a nivel internacional, como estatal y como de la comunidad autónoma te obliga. Muchas veces esa acusación de competencia desleal suele ser por falta de conocimiento de lo que hay de fondo. Por ejemplo, cara a ayudas, nosotros la mayoría de ayudas que recibimos normalmente suelen ser para cubrir servicios, que son gratuitos y que no hay beneficio ninguno. Porque tú no puedes recibir una ayuda y hacer beneficios, entonces, nuestra empresa que va muy bien y tiene unos beneficios al año, siempre entra la duda de cómo puede recibir tantas ayudas y tener beneficios, ya, pero los beneficios probablemente sean por las actividades. Jamás podrás tener un beneficio de algo que te están financiando. De hecho, nosotros como entidad mercantil, tenemos un estatuto que pone que nosotros no repartimos dividendos, todos los beneficios que se obtienen se vuelven a reinvertir para crear puestos de trabajo.

- *¿Actualmente, las Cláusulas Sociales suponen una ayuda para contratar con la Administración Pública? ¿Son instrumentos eficaces para empresas como Gureak y EHLABE o son más, instrumentos para mejorar la imagen social de las Administraciones?*

No, yo creo que sí que son eficaces. Igual en un momento dado la Administración está pensando que tiene que cumplir. Por lo menos desde nuestra perspectiva sí que son necesarias, incluso es necesario que se sigan desarrollando, que se amplíen y que se dirijan bien. Nosotros estamos trabajando para que se vayan especificando, concretando y que quede bien claro que en realidad para qué son.

- *Hoy en día, la parte más importante y a la que se le adjudica la mayor puntuación en los concursos es el precio. ¿Creen ustedes que la puntuación que se les adjudica a las Cláusulas Sociales en los concursos, aunque no es muy elevada, puede inclinar la balanza a favor de las empresas más sociales?*

Nosotros entendemos que el precio no lo es todo. No vale que en una contratación a cualquier precio hagas cualquier cosa, porque si tu vas con personas con discapacidad o según con que colectivos es importante también el servicio y como trabajen esas personas porque no cualquiera lo puede hacer de cualquier forma. Creemos que en las contrataciones debiera de escorarse un poco y darle más peso a la parte de no solo de clausulas sociales sino a la parte de proyectos, de calidad de empleo, de forma de trabajar... nosotros defendemos que no es solo el precio sino que son muy importantes otras partes, para eso está reservado. En cualquier tipo de contrato, sea reservado, sea con aplicación de clausulas o sea sin clausulas, el precio nunca debiera ser lo máximo porque detrás hay un proyecto. Por mucho que apliques clausulas si luego la mayor importancia se la vas a dar al precio, puedes generar que des a los trabajadores unas condiciones pésimas...

Las personas con menos niveles necesitan mucho apoyo, si tu ya estás tirando el precio, ganas un concurso por precio bajito y encima hay unas clausulas en las que te obligan a contratar personas con discapacidad, pues en qué condiciones van a estar esas personas con discapacidad si no vas a poder dar ese apoyo a las personas. Nosotros apostamos por un empleo de calidad. Es verdad que lo más fácil es ir al precio. A veces entramos a contratación sin sacar beneficio alguno, pero aspiramos a por lo menos cubrir costes porque nosotros generamos empleo consiguiendo una contratación.

Es el problema que tiene la Administración, que muchas Administraciones priorizan ahorrar dinero y costes no solo con el tema de clausulas, en cualquier contratación, por ejemplo, en los ayuntamientos con el tema de la limpieza, han bajado tanto en precio que luego el servicio que pueden ofrecer es mínima.

- *¿Tienen alguna experiencia en la que las cláusulas sociales hayan sido relevantes para conseguir la contratación?*

Es prácticamente imposible empatar en precio, no conocemos ningún caso que se haya empatado en precio y que hayan resuelto las cláusulas sociales después de un empate. Si que tenemos en ayudas, por ejemplo en empleo con apoyo, si hubiese un empate de algún tipo, prevalecerían, de los baremos que se puntúan, una de ella es que tengas más personas con discapacidad. En algún momento podría tirar la balanza a nuestro favor, pero creemos que en la práctica, existen, pero no suelen llegar, no hemos visto nunca que se hayan utilizado. Existen las cláusulas sociales y es muy importante que estén, porque en un momento dado si empatarías en algo podrían ser un desempate. Son más importantes las cláusulas que te dicen que tienes que cumplir para entrar en la licitación que luego las que van a desempate porque no se va a llegar a un caso así. Pero si de primeras te dicen que no entras si no cumples por lo menos la legislación, tiene mucho más efecto que una cláusula social que va a desempate.

- *En cuanto al futuro ¿qué cambios piensan que habría que introducir en las Cláusulas Sociales para que éstas sean más favorables a las empresas sociales?*

Seguiremos trabajando, por ejemplo en las contrataciones públicas, que se haga una reserva más restrictiva, entendemos que todavía falta mucho por trabajar. El parlamento vasco ha sacado una ley de cláusulas sociales en las que solo se te obliga el cumplimiento de unas cosas básicas sin incluir la contratación de colectivos desfavorecidos etc.

Hasta ahora se podía entrar en una contratación pública no cumpliendo la ley mínima.

Que se cumpla, que la propia Administración tenga el dos por ciento de personas con discapacidad en su plantilla, por ejemplo. A nivel de cumplir la ley y a nivel de todavía desarrollarla más.

A nivel de cumplir la ley está muy aceptado que hay que cuidar el medio ambiente, la igualdad no falta en ninguna ley de la comunidad autónoma. Lo de contratar el dos por ciento debería de entrar igualmente, es una obligación, pero todavía cuesta muchísimo meter en leyes generales.

- *¿Si quisieran decir algo más?*

Es un trabajo continuo, la legislación va continuamente cambiando. Hay que estar a ojo de lo que viene de Europa, de lo que a nivel estatal se cree y también vamos a empujar para que a nivel de Euskadi también se pueda hacer algo. A nivel de formación también, cara a ayudas, para formar a la gente sí que de alguna forma se intenta trabajar para conseguir ayudas muy específicas para colectivos de este tipo. Creemos que todavía hay mucho por hacer, está todavía la normativa Europea sin

terminar de adaptarse del todo. A nivel de Administración, aunque en muchas ocasiones tengan intenciones, es un monstruo que cuesta mucho mover. Se va consiguiendo a base de trabajarlo, intenciones hay, no es algo que no se quiere saber nada, es un colectivo que se le tiene una sensibilización, pero no está terminado de proteger.